

รายงานการวิจัย

การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการระบายน้ำทิ้ง

The Application of the Constructed Wetland System for Wastewater Treatment

from Budu Process

นางสาวซอฟี่ยะห์ ปีไสย

นางสาวชาปีนัง อันดุลบุตร

นางสาวพกามาศ ไกรน้อย

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

โปรแกรมวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ใบรับรองการวิจัยสิ่งแวดล้อม

ໂປຣແກຣມວິຊາວິທະຍາສາສຕ່ຣີສິ່ງແວດລ້ອມ ຄະນະວິທະຍາສາສຕ່ຣີແລະເທັກໂນໂລຢີ

ມາຮວິທະຍາລັບຮາຈກັງສົງຂາ

ປະລຸງລູງວິທະຍາສາສຕ່ຣີບັນຫຼື (ວິທະຍາສາສຕ່ຣີ)

ເຮືອງ ການປະບຸກົດໃຫ້ຮະບນນຶ່ງປະດິມສູ່ເພື່ອນຳບັດນໍາເສີຍຈາກຮະບວນການພລິດນໍ້າບູດ

The Application of The Constructed Wetland System for Wastewater Treatment from
Budu Process

ຜູ້ວິຊຍ	ນາງສາວອູພິຍະທໍ່	ປີໄສຍ	ຮ້າສ	524273062
	ນາງສາວຈາປີນີ້	ອັບຄຸມນຸຕຣ	ຮ້າສ	524273063
	ນາງສາວພກນາມາສ	ໄກຮນ້ອຍ	ຮ້າສ	524273072

ໄດ້ພິຈາລະນັດຂອບໂດຍ

ຄະນະກຽມການທີ່ປັບປຸງ

(ດຣ.ສູງໝົງວະລຸ ຍອຍບູຮ້ອນ)

.....ປະທານກຽມການ

ຄະນະກຽມການສອບ

(ຜູ້ຂ່າວຍຄາສຕາຈາກຮັບຊັບຜູ້ຮັບຮູ້ຮັບຮູ້)

ນິຕົມ ປິມິດ

.....ກຽມການ

(ນາງສາວນັດຕາ ໂປ່ດໍາ)

ນິຕົມ ທິບູນ

.....ກຽມການ

(ນາງສາວທີ່ສູງວິວະດີ ສຸວິນුຮັນ)

ນິຕົມ

.....ກຽມການ

(ດຣ.ສູງໝົງວະລຸ ຍອຍບູຮ້ອນ)

ຄະນະວິທະຍາສາສຕ່ຣີແລະເທັກໂນໂລຢີ ມາຮວິທະຍາລັບຮາຈກັງສົງຂາ ຮັບຮອງແດ້ວ

(ດຣ.ພິພັດນີ້ ລິມປະພິທຍານີ)

ຄະນະດີຄະນະວິທະຍາສາສຕ່ຣີແລະເທັກໂນໂລຢີ

ชื่อการวิจัย	การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูดู
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวซอฟียะห์ ปีไถย นางสาวชาปีนัง อับดุลบูตร นางสาวพกามาศ ไกรน้อย
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรบัณฑิต
โปรแกรมวิชา	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะ	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ปีการศึกษา	2557
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุชีวรรณ ยอดรุ่รอน

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูดูมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการลด TSS TKN และ BOD ซึ่งในการดำเนินการวิจัยนี้แบ่งการทดลองออกเป็น 2 ช่วง ในช่วงแรกเป็นการบำบัดโดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์ในการทดสอบระบบก่อน และในช่วงที่ 2 เป็นการบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูดู โดยทำการศึกษาน้ำประดิษฐ์ 3 ป่าเรียงต่อกัน ใช้พืช 3 ชนิด ได้แก่ ตalaipetratainayi ผักตบชวา และจาก ใช้ระยะเวลาการกักเก็บทั้งหมด 28 วัน

ผลการศึกษาพบว่าการในช่วงแรกการประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์ระบบมีประสิทธิภาพในการกำจัด TSS TKN และ BOD กิดเป็นร้อยละ 59.91 58.83 และ 70.85 ตามลำดับ และในช่วงที่ 2 การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์ โดยใช้น้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูดู ระบบมีประสิทธิภาพในการกำจัด TSS TKN และ BOD กิดเป็นร้อยละ 64.99 66.66 และ 70.10 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าพารามิเตอร์ที่มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ TSS และ TKN และพารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ BOD

ในการศึกษาการประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูดู ความมีการบำบัดน้ำเสียขึ้นต้นก่อนการนำมานำบัดด้วยระบบบึงประดิษฐ์ เพื่อให้ปริมาณสารอินทรีย์ในรูป BOD ลดน้อยลง และไม่เกินค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม

๑๖๗๖๐๕๒

๑๖ พฤษภาคม

๖๒๓๑๘๙๖

Project Title The Application of the Constructed Wetland System for
Wastewater Treatment from Budu Process

Authors Miss SofiyahPisai
Miss SapinahAbdulbut
Miss PhakamatKrainoi

Program Bachelor of Science

Major Environmental Science
Faculty Science and Technology
Academic Year 2557
Advisor Dr. SucheewanYoyrurob

Abstract

The application of constructed wetlands system for wastewater treatment from Budu process to aims to reduce the TSS, TKN and BOD which to conduct this research were divided into 2 stages. the first stage, using synthetic wastewater to test the system. and the second stage, using wastewater from the Budu process. We have studied three wetland pond with using 3 plants such as Yellow Velvet Leaf, Water Hyacinth and Water lettuce. Detention time were 28 days.

The results showed that the efficiency of first stage for remove TSS, TKN and BOD were 59.91, 58.83 and 70.85% respectively and the second stage were 64.99, 66.66, and 70.10 % respectively. The effluent analysis showed that only TSS and TKNwere in the Industrial Wastewater Effluent Standard.

For this study, primary treatment is recommend for wastewater from Budu process. In order to BOD of effluent water are in the Industrial Wastewater Effluent Standard.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการวิจัยสิ่งแวดล้อม (4064902) รายงานฉบับนี้ สำเร็จได้ก็ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ดร. สุชีวรรัณ ยอดรุ่อรับ ผู้ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการดำเนินการทดลองและคำปรึกษาเพิ่มเติมและแก้ไขข้อบกพร่องในรายงานการวิจัย ตลอดจนเสรีจสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณ ไว ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณ อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ ในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณสองแแหละ นางสัน เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม โปรแกรมวิชา วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาที่ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกเครื่องมือในการทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนช่วยเหลืองานวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่สนับสนุนใจอย่างให้ความช่วยเหลือ และที่สำคัญยิ่งก็ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้กำลังใจและกำลังทรัพย์มาโดยตลอดในการทำวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีคุณค่าและประโยชน์ ใหญ่ที่พึงได้จากการวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยได้มอบเป็นรางวัลแห่งความภาคภูมิใจแด่ บิดา มารดาและคณาจารย์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตลอด

ขอพิเศษ ป.ไถ^๑
ชาปีนัง อับดุลบุตร
พกามาศ ไกรน้อย
มกราคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	น
สารบัญภาพ	ธ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.4 ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการณ์	2
1.5 สมมุติฐาน	2
1.6 ระยะเวลาการทำวิจัย	2
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 น้ำเสียจากการบวนการผลิตน้ำเสียดู	4
2.2 การบำบัดน้ำเสียโดยใช้บึงประดิษฐ์	5
2.3 ประเภทของบึงประดิษฐ์	5
2.4 หลักการทำงานของบึงประดิษฐ์	6
2.5 พืชในบึงประดิษฐ์	9
2.6 หน้าที่ของพืชในบึงประดิษฐ์	13
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
3.1 ขอบเขตการวิจัย	17
3.2 วัสดุ อุปกรณ์ และสารเคมีการเตรียมน้ำเสียสังเคราะห์	17
3.3 สังเคราะห์ การเตรียมตัวอย่างน้ำ	20
3.4 การสร้างระบบบึงประดิษฐ์ การสร้างระบบบึงประดิษฐ์	20
3.5 การสร้างระบบบึงประดิษฐ์	21
3.6 การเตรียมตัวอย่างพืช	24

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.7 การดำเนินการทดลอง	25
3.8 การวิเคราะห์คุณภาพน้ำ	30
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง	
4.1 ผลการทดลองระบบบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูล	27
4.2 ประสิทธิภาพของระบบบึงประดิษฐ์	34
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลและอภิปราย	38
5.2 ข้อเสนอแนะ	39
บรรณานุกรม	40
ภาคผนวก ก วิธีการวิเคราะห์	พก-1
ภาคผนวก ข แบบเสนอโครงการวิจัย	พฯ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	3
3.3 แสดงค่าพารามิเตอร์ที่ใช้วิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ	17
3.4 แสดงอัตราส่วนสารเคมีที่ใช้ต่อ น้ำ 1 ลิตร	17
4.1 แสดงประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียสังเคราะห์	40
4.2 แสดงประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูด	41

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 แสดงบ่อทดลองบ่อที่ 1 บ่อที่ 2 และ บ่อ3	26
3.2 แสดงภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์บ่อที่ 1	22
3.3 แสดงภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์บ่อที่ 2	22
3.4 แสดงภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์บ่อที่ 3	23
3.5 แสดงโครงสร้างระบบบึงประดิษฐ์	23
3.6 แสดงระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ในการทดลอง	24
3.7 แสดงขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบบึงประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียสังเคราะห์	27
3.8 แสดงขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบบึงประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำปูด	29
4.1 แสดงค่า pH เนลลี่ของน้ำเสีย	33
4.2 แสดงค่าอุณหภูมิ เนลลี่ของน้ำเสีย	34
4.3 แสดงค่าของแข็งเขวนลอยทั้งหมด เนลลี่	36
4.4 แสดงค่าในโตรเรนเนลลี่	37
4.5 แสดงค่ามีโอดี เนลลี่ของน้ำเสีย	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในสมัยก่อนต่ำบลปะเสยะวอ ตำนานทางเก่า และตำบลตะลุบัน เป็นพื้นที่ที่ติดชายทะเลเมืองนาทอย่างมากในการจับปลา สมัยนั้นมีปลาชูมมีความอุดมสมบูรณ์วิถีชีวิตของชุมชนจะมีอาชีพหลักคือประมงพื้นบ้านขายฝั่งระยะไม่เกิน 3,000 เมตรใช้เรือขนาดเล็กออกหาปลา มีรายได้ 300-700 บาทต่อคน ชาวประมงเลือกปลาที่สด และปลาที่ได้ขนาดมาจำหน่าย และรับประทานในครัวเรือน ส่วนปลาขนาดเล็กที่ติดหวานและแหะเอماผสานเกลือหมักในไหปากเล็ก (ไหนี้เรียกว่า “ภูรี”) ใช้ระยะเวลาหมักประมาณ 1 ปีน้ำหมักดังกล่าวเรียกว่า “น้ำบูด” น้ำบูดเป็นเครื่องชูรสในการรับประทานอาหารทุกมื้อ และสามารถทำเป็นเครื่องปรุงในการประกอบอาหารคาวอีกด้วย ปัจจุบันเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย และเป็นที่นิยมทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเครื่องชูรสหลักในครัวเรือนปลาที่ใช้นิยมใช้คือ ปลาไส้ตัน เพราะมีขนาดเล็ก เปื่อยเร็ว มีกลิ่นหอม สวาย รสอร่อย การผลิตน้ำบูดสำหรับรับประทานในครัวเรือน และหมู่บ้าน การผลิตจึงมีปริมาณน้อย ต่ำกว่าน้ำบูด ได้รับความนิยมจึงเริ่มผลิตเป็นการค้า ซึ่งชุมชนปะเสยะวอ มีความสามารถในการหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแข่งขันภายในชุมชนในการผลิตน้ำบูดอย่างแพร่หลาย (นายดิน สมاءแฉและคณะ, 2552)

โรงงานที่ผลิตน้ำบูดส่วนใหญ่มีขนาดการผลิตที่ไม่ถูกสุขลักษณะและก่อแนวโน้มที่จะมีโอกาสปนเปื้อนอันตรายต่างๆ ได้แก่ อันตรายทางเคมี เช่น โลหะหนัก และอันตรายทางกายภาพ เช่น เศษปูนซีเมนต์ นอกจากนี้ยังมีโอกาสปนเปื้อนจากสัตว์นำโรค และสภาพแวดล้อมที่สกปรก ทำให้เกิดความเสี่ยงจากการอันตรายที่มองไม่เห็นอีกมากมาย จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนจากการปล่อยน้ำที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการบำบัดก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำ จนทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ น้ำมีเชื้อสีในแหล่งน้ำชุมชนมีความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ จากกระบวนการผลิตน้ำบูด ทำให้คนในชุมชนและชุมชนรอบข้างไม่สามารถใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค ได้ และสัตว์น้ำในแหล่งน้ำมีปริมาณลดลงจากน้ำเสียดังกล่าว

จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมมีความสนใจในการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด โดยประยุกต์ใช้บึงประดิษฐ์ เนื่องจากเป็นการบำบัดโดยอาศัยระบบธรรมชาติและเป็นระบบที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและคุ้มครองมากที่สุด นอกจากนี้การติดตั้งและการดำเนินการไม่จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญ

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.) เพื่อประยุกต์ใช้ระบบนำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ในการนำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูด
- 2.) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบบึงประดิษฐ์ในการนำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูด

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.) ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการนำบัดน้ำเสียระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ต่ำปัตรถายี ผักตบชวา และจอก
- 2.) สามารถลดปริมาณสารอินทรีย์ ของแข็งแuren ลอย และสารอาหารที่ปนเปื้อนในน้ำเสีย จากการกระบวนการผลิตน้ำมูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.) สามารถนำความรู้พื้นฐานไปใช้พัฒนาระบบการนำบัดน้ำเสียโดยการใช้ระบบบึงประดิษฐ์ในอนาคต

1.4 ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

ตัวแปรต้น	ระบบบึงประดิษฐ์ (ต่ำปัตรถายี ผักตบชวา และจอก)
ตัวแปรตาม	ประสิทธิภาพในการนำบัดน้ำเสีย
ตัวแปรควบคุม	คุณลักษณะน้ำเสียที่ใช้ในการวิจัย

1.5 สมมุติฐาน

ระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ต่ำปัตรถายี ผักตบชวา และจอก มีประสิทธิภาพในการนำบัดน้ำเสีย จากการกระบวนการผลิตน้ำมูดประมาณร้อยละ 50-60

1.6 ระยะเวลาการทำวิจัย

การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์ในการนำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูด ได้เริ่มต้นทำการศึกษามาตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2556 จนถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2557

ตารางที่ 1.1 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

รายละเอียด	ระยะเวลาในการดำเนินการ														
	2555					2556					2557				
	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	มี.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
1. ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูล	—	—													
2. เผียนเค้าโครงวิจัย		—	—												
3. ดำเนินการวิจัย					—	—	—	—	—	—	—				
4. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย												—	—		
5. จัดทำรายงาน													—	—	

ที่มา : คณะผู้วิจัย, 2557

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 น้ำเสียงจากการบวนการผลิตน้ำมูก

น้ำมูก จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปัญหาเกี่ยวกับอันตรายทางด้านจุลินทรีย์น้อย เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณเกลือสูง ซึ่งช่วยป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคได้ ทำให้คุณลักษณะน้ำเสียงที่เกิดขึ้นจากการบวนการผลิตน้ำมูกที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากอันตรายต่างๆ เช่น อันตรายทางด้านเคมี และอันตรายทางด้านกายภาพ นอกจากนี้ยังมีโอกาสปนเปื้อนจากสัตว์นำโรค และสภาพแวดล้อมที่สกปรก ทำให้เกิดความเสี่ยงจากอันตรายที่มองไม่เห็นปัญหาที่พบมีดังต่อไปนี้

1.) โรงงานและบริเวณภายในโรงงานอยู่ใกล้แหล่งต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนลงไปในแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรคต่างๆ

2.) พื้นรอบโรงงานหลายแห่งเป็นดิน และบางแห่งเป็นพื้นปูนที่มีการลึกกร่อนของปูน เป็นหลุมเป็นบ่อ หากมีการทำความสะอาดที่ไม่เพียงพออาจเกิดการหมักหมมของเศษปลา ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียได้

3.) บริเวณพสມและบรรจุน้ำมูกมากเป็นอาคารเปิดโล่ง สร้างด้วยวัสดุที่ไม่คงทน แตกหักหรือหัก่อนได้ร้าย เศษวัสดุอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำได้

4.) อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เช่น บีบมูกน้ำมูก เครื่องบรรจุ มีสนิม และไม่มีการทำความสะอาด เศษสนิมอาจเกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำได้

โรงงานผลิตน้ำมูก ส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะโรงงานเก่า มีการดำเนินกิจกรรมมาเป็นระยะเวลานาน และผู้ผลิตมักคิดว่าเป็นอาหารพื้นบ้านกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน จึงไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องความสะอาดและสุขอนามัย ทำให้พบปัญหาที่สำคัญคือ บ่อหมักไม่มีฝาปิด หรือฝาปิดชำรุด ไม่มีการซ่อมแซม การบรรจุไม่ถูกสุขลักษณะ การล้างภาชนะไม่ถูกวิธี คนงานมีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงงานการผลิต เช่น การปล่อยน้ำเสียจากการผลิตน้ำมูกลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้แหล่งน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลให้ชุมชนบริเวณใกล้เคียงไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ ดังนั้นหากผู้ผลิตมีการปรับปรุงตามแนวทางที่ถูกต้องจะช่วยให้สภาพของโรงงานน้ำมูกดีขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนที่พักอาศัยบริเวณใกล้เคียงไม่เกิดผลกระทบเรื่องทัศนียภาพและการเกษตร และที่สำคัญผลิตภัณฑ์น้ำมูก จะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคนากขึ้น และยังเป็นช่องทางในการส่งสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้นด้วย

2.2 การบำบัดน้ำเสียโดยใช้บึงประดิษฐ์

บึงประดิษฐ์ เป็นระบบบำบัดน้ำเสียที่อาศัยกระบวนการทางธรรมชาติกำลังเป็นที่นิยมมาก ขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ปรับปรุงคุณภาพน้ำทึ่งที่ผ่านการบำบัดแล้ว แต่ต้องการลดปริมาณในไตรเจน และฟอสฟอรัสก่อนระบายนอกสู่แหล่งรองรับน้ำทึ่ง นอกจากนี้ระบบบึงประดิษฐ์ยังสามารถใช้เป็นระบบบำบัดน้ำเสียในขั้นที่ 2 (Secondary Treatment) สำหรับบำบัดน้ำเสียจากชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งข้อดีของระบบนี้ คือ ไม่ซับซ้อนและไม่ต้องใช้เทคโนโลยีในการบำบัดสูง

2.3 ประเภทของบึงประดิษฐ์

แบ่งออกตามลักษณะการไหลของน้ำออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1.) บึงประดิษฐ์แบบน้ำเหนือน้ำ (Free Water Surface System, FWS) ระบบนี้ประกอบด้วยร่องน้ำด้านล่างเคลื่อนด้วยวัสดุที่ทำจากดินเหนียวหรือวัสดุทางด้านธารภูมิวิทยาทั้งที่สร้างขึ้น และมีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อป้องกันการรั่วซึมของน้ำมีดินหรือวัสดุตัวกลางอื่นๆ เป็นที่ยึดเกาะของราพีชโดยที่ความลึกระดับหนึ่งน้ำจะไหลอยู่เหนือน้ำพิวดินหรือหินกรอง ถ้าการกระจายน้ำเข้าระบบเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและมีน้ำไหลอย่างช้าๆ ผ่านกั้นของพีชที่แผ่กระจายอยู่ทั่วไปในระบบ จะทำให้เกิดการไหลของน้ำตามกันบึงประดิษฐ์แบบน้ำไหลเหนือน้ำพิวดินแตกต่างกันไปตามชนิดที่พีชที่ใช้ดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549)

- แบบน้ำไหลเหนือน้ำโดยใช้พีชรากเกาะดิน (Emergent Plant) เช่น กกแฟก ญูกานาย
- แบบน้ำไหลเหนือน้ำโดยใช้พีชที่ลอยน้ำ (Free-Floating Macrophyte) เช่น จอก

ผักตบชวา

- แบบน้ำไหลเหนือน้ำโดยใช้พีชอยู่ใต้น้ำ (Submerged Macrophyte) เช่น พีชประเภทสาหร่าย

2.) บึงประดิษฐ์แบบน้ำไหลใต้พิวดิน (Subsurface Flow System, SFS) ประกอบด้วยร่องน้ำยาวที่มีดินทินนด หรือกรวด เป็นตัวกลางให้รากพีชยึดเกาะและเริญเติบ โดยความหนาของชั้นตัวกลางประมาณ 60-70 ซม. ด้านล่างคาดด้วยดินเหนียว หรือวัสดุสังเคราะห์กันซึ่ม เช่นแผ่นโพลีเอธิลีน เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึมออกจากบ่อพีชน้ำที่ใช้ เช่นญูกานาย (*Typhaspp.*), กก (*Scirpus spp.*) หรือต้นอ้อ (*Phragmites spp.*) โดยที่บ่อ มีความลักษณะเอียง 1– 3 ดังนั้นระดับน้ำที่ไหลเข้ามีจะผ่านบริเวณรากของพีช ทำให้เกิดเป็นกระบวนการบำบัดด้วยการกรองการคุ้มซึมน้ำ ตกตะกอนและการย่อยสลายด้วยจุลินทรีย์และในบริเวณท้ายน้ำจะมีท่อเพื่อทำหน้าที่รวบรวมและรับน้ำออกจากระบบบริเวณได้ชั้นตัวกรองจะอิ่มตัวด้วยน้ำตลอดเวลาซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะไร้อากาศ (Anaerobic) ขึ้นบึงประดิษฐ์แบบน้ำใต้พิวดิน แบ่งออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

2.1 การไอลตามแนวราบ (Horizontal Subsurface Flow) ประกอบด้วยน้ำที่ปลูกด้วยพืชโผล่พื้นน้ำค้างล่างปูด้วยสัตว์กันซึ่งตัวกลางที่ใช้ในระบบอาจเป็นดินกรวดหรือทรายน้ำเสียจะถูกปล่อยออกจากท่ออย่างช้าๆตามแนวอนผ่านชั้นหินจนกระทั่งถึงทางน้ำออกในระหว่างการไอลผ่านชั้นรากพืชจะเกิดการขบวนการบำบัดสารให้ลดน้อยลงได้โดยขบวนการทางกายภาพ เช่นการปล่อยให้ตกลอกและและการกรองสารอินทรีย์ทางขบวนการทางชีวภาพ

2.2 การไอลตามแนวตั้ง (Vertical Subsurface Flow) ประกอบด้วยชั้นกรวดและปูทับด้วยทรายปลูกด้วยต้นพืชโผล่พื้นน้ำ น้ำเสียจะค่อยๆ ไหลในแนวตั้งลงสู่พื้นของระบบบึงประดิษฐ์และที่ก้นบึงจะเป็นที่กักเก็บน้ำเป็นการเติมออกซิเจน ไปสู่พื้นของระบบบึงประดิษฐ์ในช่วงน้ำแห้งอากาศจะแทรกเข้ารุ่นของดินและเมื่อทำการสูบน้ำข้าวอากาศถูกปลักจากรุ่นของตัวกลางทำให้น้ำเสียที่ถูกปล่อยเข้าระบบจะได้รับปริมาณออกซิเจนที่เพิ่มขึ้น

(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549)

2.3 บึงประดิษฐ์แบบผสมผสาน (Hybrid systems) เป็นการนำเอาบึงประดิษฐ์แบบ Free Water Surface System (FWS) กับแบบ Subsurface Flow System (SFS) มาต่ออนุกรมหรือต่อขนานกัน เนื่องจากการใช้น้ำแบบ SFS อย่างเดียวพบว่ามีการเกิดปฏิกิริยาในคริปต์เรชันได้น้อยกว่าบึงแบบ FSF จึงมีการนำเอาบึงประดิษฐ์มาผสมผสานกัน เพราะบึงแบบ FSF มีความสามารถในการถ่ายเทออกซิเจนสูงสำหรับอินทรีย์ได้ดีและกรองของแข็ง เช่นลอดอยได้ดีกว่าบึงประดิษฐ์แบบ SFS แต่ถ้ามีปริมาณของแข็ง เช่นลอดอยมากจะทำให้เกิดการสะสมและอุดตันจึงมีการนำบึงแบบ SFS มาใช้ร่วมกันเพื่อทำการตัดก่อนของแข็ง เช่นลอดอยบางส่วนออกจากน้ำ

2.4 หลักการทำงานของบึงประดิษฐ์

บึงประดิษฐ์ เป็นการออกแบบระบบทางวิศวกรรม เพื่อเลียนแบบสภาพพื้นที่ชั่มน้ำตามธรรมชาติ และใช้ขบวนการทางธรรมชาติในการบำบัดและฟื้นฟูน้ำเสียให้ใช้ประโยชน์ได้ ใช้พืชคืนชีว命 เป็นพื้นที่ในการยึดเกาะของจุลินทรีย์ เพื่อช่วยในการบำบัดน้ำเสียด้วยกระบวนการทางกายภาพ ชีวภาพ และเคมี โดยเมื่อน้ำเสียไหลเข้าบึงประดิษฐ์ส่วนต้น สารอินทรีย์ส่วนหนึ่งจะตกตะกอนตามตัวลงสู่ก้นบึงและถูกย่อยสลาย โดยจุลินทรีย์ ส่วนสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำจะถูกกำจัดโดยจุลินทรีย์ที่เกิดติดอยู่กับพืชน้ำชั้นกรวด และจุลินทรีย์ที่แขวนลอดอยู่ในน้ำ รวมถึงการนำไปใช้โดยพืช (จักราพิชญ์ และประสรงค์สม, 2544)

2.4.1 กลไกการบำบัด

บึงประดิษฐ์ สามารถลดค่าบีโอดี กำจัดสารแขวนลอย โลหะหนัก และเชื้อโรคจากน้ำเสีย หลายชนิด ได้ในปริมาณสูง โดยมีกลไกการบำบัด 3 กระบวนการ คือ

1.) กระบวนการทางกายภาพ ได้แก่ การตกรตะกอน ซึ่งตะกอนแขวนลอยจะถูกดัก โดยพืชเป็นส่วนใหญ่ วิธีนี้สามารถกำจัดสารแขวนลอย สารอินทรีย์ ในต่อเรน และฟอสฟอรัส

2.) กระบวนการทางเคมี ได้แก่ การคุตซับ การแยกเปลี่ยน ไอออนบนผิวของพืช และการตกรตะกอนทางเคมี

3.) กระบวนการทางชีวภาพ ได้แก่ การย่อยสารประกอบอินทรีย์ โดยจุลินทรีย์ และกระบวนการล่า โดยเกิดการกินกันเองของจุลินทรีย์ต่างๆ เป็นกระบวนการกำจัดเชื้อโรคอย่างหนึ่ง

2.4.2 กลไกการบำบัดน้ำเสียของบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอน

บึงประดิษฐ์ สามารถลดค่าสารอินทรีย์ ของแข็งแขวนลอย ในต่อเรน ฟอสฟอรัส โลหะหนัก และเชื้อโรคต่างๆ ได้ด้วย กลไกพื้นฐานที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ การตกรตะกอน การคุตซับการย่อยสลายสารอินทรีย์และสารอาหารด้วยจุลินทรีย์และการคุตซึมสารต่างๆ เข้าไปในพืช โดยมีกลไกต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.) กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอย (Suspended solids)

โดยทั่วไปกระบวนการที่ใช้ในการกำจัดสารแขวนลอย คือ การตกรตะกอน การกรอง การย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ และการคุตซิดผิวทางเคมี สำหรับการกำจัดของแข็งแขวนลอยที่เกิดขึ้นอย่างไวด้วยในบึงประดิษฐ์ทั้ง 2 แบบนี้ คือ FWS และ SFS ส่วนใหญ่จะถูกกรองออก และตกรตะกอนในช่วง 2-3 เมตรแรกหลังจากที่น้ำเสียไหลผ่านช่องทางน้ำเข้าเข้าสู่ระบบ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความนิ่งและความลึกของระดับน้ำด้วยในการควบคุมการกระจายน้ำเสียเข้าสู่ระบบด้วยการติดตั้งท่อกระจายน้ำนั้นสามารถควบคุมความเร็วในการไหลของน้ำให้ลดลงโดยปกติแล้วความเร็วในการไหล จะต่ำลงมากกว่า 0.3 เมตร/วินาที ซึ่งช่วยในการกำจัดของแข็งแขวนลอยและช่วยลดภาระของเสียที่เข้ามาในระบบ ได้นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันไม่ให้สภาวะไร้อากาศ (Anoxic Condition) เกิดขึ้นที่ส่วนต้นของช่องทางการไหลของน้ำอีกด้วย

2.) กลไกการกำจัดสารอินทรีย์ (Organic compounds)

สารอินทรีย์ในน้ำเสียส่วนใหญ่ที่เป็นของแข็ง จะตกรตะกอน ส่วนสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำจะถูกย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ สำหรับแนวการตกรตะกอนของสารอินทรีย์ที่เป็นของแข็งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วในบึงประดิษฐ์ทุกแบบและจะขึ้นอยู่กับความนิ่งของน้ำในกรณีที่เป็นบึงประดิษฐ์แบบ FWS ส่วนในบึงประดิษฐ์แบบ SFS นั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณตะกอนที่สะสมอยู่ในชั้นกรองและอัตราการซึมของน้ำผ่านชั้นกรองหลักในการกำจัดบีโอดีในบึงประดิษฐ์แบบ FWS ขึ้นอยู่กับอัตรา

การเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ในระบบ และแหล่งออกซิเจนที่จะใช้ในปฏิกิริยาการกำจัดของเสียโดยจุลินทรีย์ ซึ่งได้มาส่วนหนึ่งจากการแพร่ของออกซิเจนจากบรรยายกาศลงมาสู่ผิวน้ำ (Reaeration) และปริมาณออกซิเจนที่จะถูกลำเลียงผ่านไปยังส่วนรากของพืช

3.) กลไกการกำจัดในไตรเจน (Nitrogen)

โดยส่วนใหญ่แล้วในไตรเจนจะถูกกำจัดด้วยกลไกการเกิดปฏิกิริยาในตระพิเเช่น (Nitrification) และดีไนตริฟิเคชัน (Denitrification) ส่วนกลไกอื่นๆในการกำจัดในไตรเจน เช่น การคุตซึมในไตรเจนเข้าไปในพืชและการระเหยของไนโตรเจนในรูปของแอมโมเนียม สามารถกำจัดในไตรเจนได้ไม่มากนัก เมื่อเทียบกับกลไกแรกในระบบบีบประดิษฐ์ ส่วนมากจะพบในไตรเจนในรูปของแอมโมเนียม ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) ซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนรูปไปเป็นก๊าซแอมโมเนียม (NH_3) ในสภาวะที่มีพื้นที่และอุณหภูมิสูง กระบวนการเปลี่ยนสารอินทรีย์ในไตรเจน (Organic nitrogen) ไปเป็นแอมโมเนียมในไตรเจน ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) เป็นขั้นตอนแรกของการย่อยสลายสารอินทรีย์ในไตรเจน จากนั้น จะเกิดกระบวนการไนตริฟิเเช่น (Nitrification) ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแอมโมเนียมในไตรเจน ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) ไปเป็นไนเตรทในไตรเจน ($\text{NO}_3^- - \text{N}$) โดยมีไนโตรท์ในไตรเจน ($\text{NO}_2^- - \text{N}$) เป็นสารที่อยู่ระหว่างการเกิดปฏิกิริยานี้ปฏิกิริยาในตระพิเเช่นจะเกิดในน้ำหรือดินที่มีออกซิเจนเพียงพอ (Aerobic) ซึ่งจะรวมถึงบริเวณรอบๆรากพืชด้วยแต่ถ้าระบบอยู่ในสภาพที่ไร้อكسิเจน (Anoxic) กระบวนการการดีไนตริฟิเคชัน (Denitrification) จะเกิดขึ้นและในเครื่องไนโตรเจน ($\text{NO}_3^- - \text{N}$) จะถูกเปลี่ยนไปเป็นไนโตรท์ในไตรเจน ($\text{NO}_2^- - \text{N}$) และก๊าซในไตรเจน (N_2) ในที่สุด

2.4.3 กลไกการนำบัดน้ำเสียของบีบประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวคิ่ง

1.) กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอย (Suspended solids) และสารอินทรีย์ (Organic compounds)

กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอยและสารอินทรีย์ของบีบประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวคิ่ง จะมีลักษณะเดียวกันกับในบีบประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอน ก่อให้เกิดการตัวของแข็งแขวนลอย และสารอินทรีย์จะถูกกรองและย่อยสลายภายใต้แรงดันของน้ำ กระบวนการในการกำจัดสารอินทรีย์ของการนำบัดในแนวคิ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าการนำบัดในแนวอนทั้งนี้เนื่องมาจากการนำบัดในแนวคิ่งจะมีการกระจายตัวได้ทั่วผิวน้ำกรองจึงทำให้สามารถใช้ชั้นกรองในการนำบัดอย่างเต็มที่

2.) กลไกการกำจัดในไตรเจน (Nitrogen)

ในไตรเจนจะถูกกำจัดด้วยกลไกการเกิดปฏิกิริยาในตระพิเเช่นและดีไนตริฟิเคชัน เช่นเดียวกับระบบบีบประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอน ลักษณะคือการนำบัดในแนวคิ่งคือ การมีปฏิกิริยาในตระพิเเช่น และดีไนตริฟิเคชันเกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยในช่วงแรกเป็น

การบำบัดแบบในคริพิเคชั่น จากนั้นก็จะเกิดการบำบัดแบบดีในคริพิเคชั่น ซึ่งจะสังเกตได้จากปริมาณในเครทที่เพิ่มสูงขึ้น

2.5 พืชในบึงประดิษฐ์

พืชในระบบทำน้ำที่เป็นตัวกลางให้จุลินทรีย์คัดกรองแลกเปลี่ยนก้าชอกอซิเจนจากบรรยายกาศสู่รากพืช (Root zone) ทั้งยังช่วยให้แสงแดดกระแทบผิวน้ำอย่างซึ่งถือเป็นการป้องกันการเรจริญเติบโตของสาหร่าย (Algae) ในน้ำทางอ้อม เนื่องจากพืชสามารถนำสารอาหารในน้ำเดียวไปใช้ได้เพียงเล็กน้อยจึงไม่มีหน้าที่หลักในการย่อยสลายและดูดซึมสารอาหาร

พืชโผล่เหนือน้ำ (Emergent plant) เป็นพืชน้ำที่มีรากเรจริญอยู่ในดินใต้น้ำใบและดอกชูขึ้นเหนือน้ำซึ่งแต่ละชนิดก็เติบโตได้ที่ระดับน้ำต่างๆ กันตัวอย่างของพืชประเภทนี้ได้แก่บัวชนิดต่างๆ กgabenชุดและระบะบุ้นญี่ปุ่นเป็นต้นพืชชนิดนี้เป็นพืชที่นิยมใช้ในระบบบึงประดิษฐ์เนื่องจากเป็นพืชที่สามารถปรับตัวและทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดีและสามารถปลูกได้ทั้งในพื้นที่ชุมน้ำและพื้นที่น้ำท่วมคุณสมบัติพิเศษของพืชประเภทนี้คือ ส่วนใบที่อยู่เหนือน้ำสามารถนำหรือลำเลียงออกอซิเจนจากชั้นบรรยายกาศไปยังส่วนรากพืชได้ ส่งผลทำให้หันกรองในบริเวณที่รากพืชคัดกรองไม่เกิดสภาพไร้อากาศ

พืชลอยน้ำ (Floating plant) เป็นไม้ที่สามารถปรับตัวให้เรจริญเติบโตในน้ำและลอยอยู่ได้ หรือมีบางส่วนของต้นโผล่ขึ้นเหนือน้ำ ทั้งในน้ำตื้นๆ หรือลึกเป็นเมตรโดยลำต้นมีลักษณะโป่งพองภายในกลวง ใบแผ่นแบน หรือมีรากที่เปลี่ยนเป็นนวมรอบๆ ต้น และมีรากฟอยล์อีกดอยู่ใต้น้ำของพืชประเภทนี้ได้แก่ จอก แหن กระจับ ผักตะบчува ผักบูชา ผักแวง จอกหูหนู เป็นต้น (จักรพิชญ์ และประสงค์สม, 2544)

พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย

ตาลปีตรถาย

ตาลปีตรถาย (Yellow Velvet Leaf) ซึ่งเป็นวัชพืชชนิดหนึ่งชอบขึ้นอยู่ตามแหล่งน้ำที่สะอาด เช่น ห้วย หนองคโลง บึง และตามนาข้าว จัดเป็นวัชพืชสำคัญในนาข้าวชาวบ้านรู้จักนำมาทานเคียงน้ำพริก ลาบ ก้อย ทั้งแบบต้มสุกและดิบ นอกจากนี้ยังนำไปประกอบอาหาร อื่นๆ ได้อีกหลากหลาย ทานได้ตั้งแต่ ใบ-คอก (อ่อน)-ต้น(อ่อน) มีรากติดกับหัว (สุก) มันและเขกน้อย (ดิบ) เป็นผักยอดนิยมของคนชนบท เนื่องจากเป็นพืชที่ขึ้นได้เรื่องตามธรรมชาติและแพร่กระจายพันธุ์ได้ ทั้งยังไม่ต้องใช้สารเคมีในการเพาะปลูกก็งอกงามถาวรสีเดด-ฟันได้นาน โดยเฉพาะในฤดูฝน นอกจากชื่อตาลปีตรถาย ผักพาย และ ผักก้านจอง ที่เรียกกันจนชินหูแล้ว ผักก้านจอง ยังมีชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไปอีกด้วย เช่น นางกวัก ผักคันจอง ผักทับพี ตาลปีตรถายซี บอนจิน

บัวก้าว บัวลอย กันจอง กันจ่อง หรือ *Yellow Velvet Leaf* ซึ่งเป็นชื่อภาษาที่ทั่วโลกว่าขักษ์ หรือ จะระบุตัวตน ด้วยชื่อเฉพาะทาง วิทยาศาสตร์ว่า *Limnocharisflava (L.) Buch.*

ประโยชน์ของตาน้ำมัน

หากนองผักก้านของในนุ่มนวลพืชสมุนไพร ก็มีประโยชน์ในเรื่องของการเจริญอาหาร ขณะนี้ ในการที่กำลังวางแผนลดน้ำหนักอยู่ควรหลีกเลี่ยงเนยที่มีผักก้านของเป็นส่วนประกอบ เพราะอาจทำให้แผนการลดน้ำหนักนั้นกลایเป็นการเพิ่มน้ำหนักตัวแทนได้ แต่สำหรับคนที่มีอาการร้อนๆ หน้าๆ เมื่อจะเป็นไข้จากลม ฟ้า อากาศเปลี่ยนแปลง ผักก้านของสามารถช่วยท่านได้ เพราะมีการนำไปวิเคราะห์หาคุณค่าทางโภชนาการจากน้ำหนักสด 100 กรัม ของผักก้านของนั้นพบว่า มีแคลเซียม 7 มิลลิกรัม วิตามินซี 13 มิลลิกรัม และ เบต้าแคโรทีน 501 ไมโครกรัม ตัวเลขสนับสนุนเพียงเท่านี้อาจทำให้หายสงสัยกันได้ว่าทำไม ทานผักก้านของแล้วแก้ไข้หัวลงได้

ลักษณะทั่วไป

ผักก้านของเป็นไม้น้ำที่มีอายุยืนนานข้ามปี เนื่องจากมีเหง้าฝังลึกอยู่ใต้ดิน ขยายพันธุ์ด้วยไหลด โดยส่วนของเหง้านั้นจะฝังอยู่ใต้ดิน ลำต้นเป็นเหลี่ยม ยาวน้ำ และ พองลม จึงทำให้ส่วนของลำต้นลอยตัวอยู่กึ่งๆ หรือเหนือผิวน้ำ มองดูคล้ายกอบบัว สูง ถึง 30 ซม. หรือมากกว่านั้นขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน น้ำที่อยู่อาศัย ใบยาวริบบิ้ง ประมาณ 10 ซม. ยาว 15-18 ซม. ลักษณะของใบ และก้านใบที่ชูตั้งขึ้นนั้นมีลักษณะคล้ายกับตาน้ำมัน-ใบ สีเขียวใบตองอ่อน มียางเล็กน้อย สีขาวซึ่มอกมา ดอกมีสีเหลืองเป็นช่อแบบร่ม มีดอกย่อย 7-12 朵 ก้านดอกชั้นร่วง ได้รับการตัดออก น้ำหนักซึ่งอยู่ต้น นิยมนำส่วนก้านดอกอ่อนมาประกอบอาหารและทานสด หากขึ้นในนาข้าว จะสามารถเจริญแข่งกับข้าวปลูกได้เป็นอย่างดี

ผักตบชวา

ผักตบชวา (*Water Hyacinth*) จัดเป็นพืชไร่น้ำที่มีลักษณะเด่นด้วยความอุดมอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ ได้มีการนำเข้ามาปลูกครั้งแรกไว้ที่วังสะปุทุมในกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ.2444 แต่จากการขยายพันธุ์อย่างรวดเร็วและเกิดน้ำท่วม จึงทำให้ผักตบช瓦หลุดรอดออกมานะ และเกิดการแพร่กระจายไปทั่ว จนกล้ายเป็นวัชพืชน้ำที่รุนแรง โดยผักตบชวน้ำจะเป็นพืชน้ำล้มลุกมีอายุหลายฤดู มีลำต้นสั้นแตกใบเป็นกอโดยไปตามน้ำ มีไหลด ซึ่งเกิดตามซอกใบแล้วเจริญเป็นต้นอ่อนที่ปลายไหลด ลำต้นมีลักษณะอ่อนน้ำ ผิวลำต้นเรียบเป็นสีเขียวอ่อนและเข้ม ลำต้นจะมีขนาดสั้นหรือยาวจะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำ ก้านใบจะพองออกตรงช่องกลาง ภายในมีลักษณะเป็นรูพรุน จึงช่วยพยุงลำต้นให้คงอยู่ได้ ลำต้นสั้น มีความสูงได้ประมาณ 3-90 เซนติเมตร รากจะแตกออกจากลำต้นบริเวณข้อ รากนักมีสีม่วงดำ ซึ่งลำต้นลอยอยู่บนผิวน้ำบางต้นอาจจะขึ้นอยู่ตามโคลนในที่น้ำตื้น

สามารถขึ้นบนบก็ได้ มีความทนทานต่อความแห้งแล้ง ได้ดี แต่จะไม่ทนน้ำเค็ม ผักตบชวาเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว โดยการแยกกอหรือใช้ไอล พบรได้ทั่วไปตามริมน้ำ

ประโยชน์ของผักตบชวา

1.) ยอดอ่อน ในอ่อน และดอกอ่อน สามารถนำมาลวกซึ่งกับน้ำพริกรับประทาน หรือนำมาทำเกงส้ม ในไถหัวจะนำผักชนิดนี้มาปูรุงเป็นอาหารจำพวกผัก โดยคุณค่าทางโภชนาการของส่วนที่รับประทาน ได้ของผักตบชวา ต่อ 100 กรัม จะประกอบไปด้วย พลังงาน 30 แคลอรี่ น้ำ 89.8% โปรตีน 0.5 กรัม ไขมัน 0.1 กรัม คาร์โบไฮเดรต 7.5 กรัม และไขอาหาร 2.4 กรัม

2.) ผักตบชวาสามารถนำมาเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ได้ เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหาร โดยพบว่า ผักตบชวาแห้งจะมีโปรตีนประมาณ 14-20% ไขมัน 1-2.5% เส้นใย 17-19% ซึ่งโดยปกติแล้วสัตว์ หล่ายชนิดกินผักตบชวาอยู่แล้ว กล่าวคือ วัว ควาย แกะ แพะ ม้าจะกินผักตบชวาที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ หรือบางชนิดกินผักตบชวาน้ำ ส่วนหมูกินผักตบชวาที่ผู้เลี้ยงนำมาต้มให้กิน โดยสัตว์เหล่านี้ก็ จะช่วยกำจัดผักตบชวาให้ลดน้อยลง ได้บ้าง และรายงานได้ประโยชน์จากการ

3.) สัตว์เลี้ยงเหล่านี้อีกด้วย และนอกจากนี้ยังมีการนำผักตบชวาไปแปรรูปใช้เป็น ส่วนประกอบของสูตรอาหารสุกรและสัตว์ปีกอีกด้วย แต่มีข้อควรระวังในการเลือกใช้คือ ให้เลือก ผักตบชวาจากแหล่งน้ำที่ปลดสารพิษจำพวกยาฆ่าแมลงหรือโลหะหนักเท่านั้น เพราะสารเหล่านี้ จะถูกผักตบชวาดูดซับเอาไว้ และเมื่อนำมาไปให้สัตว์กิน ก็จะทำให้สัตว์ได้รับสารพิษเหล่านี้ไปด้วย

4.) มีการนำผักตบชวาแห้งทั้งต้นมาใช้ทำเป็นแอลกอฮอล์และ gas แต่ผลที่ได้ยังไม่เป็นที่น่า พอใจมากนัก

5.) ผักตบชวาสามารถนำมาใช้ทำปุ๋ยหมัก สำหรับการปลูกพืชผักต่างๆ เนื่องจากผักตบชวามีโพแทสเซียมอยู่มากเป็นพิเศษ ตัวนฟอสฟอรัสและไนโตรเจนก็มีอยู่พอสมควร หรือนำมาใช้คุณ ต้นไม้ที่ปลูกเอาไว้ให้เกิดความชุ่มชื้น เนื่องจากผักชนิดนี้มีคุณสมบัติในการอุ่มน้ำได้ดี

บทบาทในการกำจัดน้ำเสีย

ผักตบชวาสามารถช่วยในการบำบัดน้ำเสีย โดยการทำหน้าที่กรองน้ำที่ไหลผ่านกอ ผักตบชวาอย่างช้าๆ ทำให้ของแข็งแขวนลอยต่างๆ ที่ปนอยู่ในน้ำถูกสกัดกลั่นกรองออก นอกจากนี้ ระบบหากที่มีจำนวนมากจะช่วยกรองสารอินทรีย์ที่ละเอียด และจุลินทรีย์ที่อาศัยแกะ อยู่ที่ราก จะช่วยดูดสารอินทรีย์ไว้ด้วยอีกทางหนึ่ง راكผักตบชวาจะดูดสารอาหารที่อยู่ในน้ำ ทำให้ ในไตรเจนและฟอสฟอรัสในน้ำเสียจึงถูกกำจัดไป อ่างไร์ก์ตามไนโตรเจนในน้ำเสียนั้น ส่วนมาก จะอยู่ในรูปสารประกอบทางเคมี เช่น สารอินทรีย์ในไตรเจน แอมโมเนียมในไตรเจน และไนเตรท ในไตรเจน พบว่า ผักตบชวา สามารถดูดในไตรเจนได้ทั้ง 3 ชนิด แต่ในปริมาณที่แตกต่างกันคือ

ผักตบชวาสามารถดูดอินทรีย์ในโตรเจนได้สูงกว่าในโตรเจนในรูปอื่นๆ คือ ประมาณ 95 % ขณะที่ในtered ในโตรเจน และแอนโนเมเนียในโตรเจน จะเป็นประมาณ 80 % และ 77 % ตามลำดับ สถานที่แรกในประเทศไทยที่ใช้การบำบัดด้วยวิธีนี้คือ "บึงมักกะสัน" ซึ่งเป็นโครงการบึงมักกะสันอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยใช้หลักการบำบัดน้ำเสียตามแนวทฤษฎีการพัฒนาโดยการกรองน้ำเสียด้วยผักตบชวา

จอก

จอก (*Water lettucec*) เป็นวัชพืชน้ำขนาดเล็ก ลำต้นทอดบนน้ำไปกับผิวน้ำ มีระบบ rak แก้ว และมีรากฟอยอย่างมาก อายุขืนหลายปีเจริญเติบโตติดกันเป็นกลุ่มคลออยู่บนผิวน้ำ ลำต้นมีไหล (stolon) ต้นใหม่เกิดจากโคนต้นและเกิดบนไหล ใน เป็นใบเดี่ยวเกิดบริเวณส่วนโคนของลำต้น เรียงช้อนกันหลายชั้น ไม่มีก้านใบ รูปร่างใบไม่แน่นอน บางครั้งรูปรี แต่ส่วนมากเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายกลีบหยักล่อนเป็นคลื่น ฐานใบมนตสอบแคน ขอบใบเรียบสีแดง มีขนขี้นปกคลุมแผ่นใบทึบสองด้าน บริเวณฐานใบพองออกมีลักษณะอ่อนนุ่มคล้ายฟองน้ำ ทำให้ลอยน้ำได้ ออก ออกเป็นช่อชนิด sapelid กซ (spadix) ออกดอกตามซอกใบ ก้านช่อดอกสั้น ช่อออกมีกาบ (spathes) เป็นแผ่นสีเขียวอ่อนหุ้มไว้ด้านในเรียบ ส่วนทางด้านนอกจะมีขนละเอียดปกคลุม มีคอกตัวผู้และคอกตัวเมียแยกกันอยู่ในช่อดอกเดียวกัน คอกตัวผู้อยู่ด้านบนคอกตัวเมียอยู่ด้านล่าง เป็นคอกที่ไม่มีกลีบเดี่ยงและกลีบคอก ที่โคนของคอกตัวผู้จะมีรยางค์แผ่นสีเขียวเชื่อมติดอยู่เป็นรูปถ้วย มีเกสรตัวผู้ 4-8 อัน คอกตัวเมียมีรยางค์เป็นแผ่นสีเขียวติดอยู่เหนือร่องไว ผล เป็นชนิดแบคเคท (bacdate) มีใบประดับหรือกาน (bract) สีเขียวอ่อนติดอยู่ กากในมีเม็ดจำนานมากูปร่างขาว สีน้ำตาลอ่อน พบขึ้นตามลำคลอง หนองน้ำ บ่อเลี้ยงปลา นาข้าว และที่มีน้ำขัง ขยายพันธุ์โดยการแตกต้นอ่อน หรือแตกไหลและอาศัยเมล็ด

ประโยชน์ของจอก

- 1.) นอกจากจะใช้เป็นพืชสมุนไพรแล้ว ชาวจีน อินเดีย และแอฟริกา ยังนำมายใช้เป็นอาหารเพื่อรับประทานในยามขาดแคลนอีกด้วย โดยชาวจีนจะใช้อ่อนนำมาปูรุยเป็นอาหาร (ตอนแรกจะไม่รู้สแต่ต่อมาก็มีรสແສບ້ອນ)
- 2.) ต้นอ่อนใช้เป็นอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู เป็ด ปลา เป็นต้น
- 3.) ต้นจอกสามารถนำมาใช้ทำเป็นปุ๋ยหมักได้
- 4.) ต้นนำมาใช้ปลูกประดับในอ่างเลี้ยงปลา และเพื่อเป็นที่หลบบังให้กับปลาขนาดเล็กและลูกปลาได้ (ประวิทย์, 2552)

2.6 หน้าที่ของพืชในบึงประดิษฐ์

راك หรือลำต้นของพืชที่อยู่ในน้ำช่วยดูดซับ (up take) สารพิษและสารอาหาร เป็นพื้นผิวให้จุลินทรีย์อาศัย และเจริญเติบโต เป็นตัวกลางในการกรอง และดูดซับตะกอน และของแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ ทำให้ความเข้มของแสงแดดที่ส่องลงสู่ผิวน้ำลดลง ตั้งนี้นิยมใช้ป้องกันการเจริญเติบโตของสาหร่ายที่อยู่ในน้ำ

ก้าน ลำต้น หรือใบที่อยู่เหนือน้ำช่วยลดผล (effect) ของลมที่มีต่อน้ำ เช่น การพัดและการทำให้ตะกอนที่จมอยู่ขึ้นมา ทำให้การส่องผ่านของก้าชและความร้อนระหว่างบรรยายกาศของน้ำลดลง

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาดา สั่งวางย์พนา (2543) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการลดค่า ซีโอดี (COD) ฟอสเฟต ฟอสฟอรัส (PO_4^{3-} -P) สารแขวนลอย (SS) และสารที่ละลายได้ทั้งหมด (TDS) ของระบบบำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ในการบำบัดน้ำเสียจากอาคารเรียนที่ 7 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีค่าการลดค่า COD เท่ากับ 0.01 ลบ.ม./ตร.ม./วัน (HRT1) 0.03 ลบ.ม./ตร.ม./วัน (HRT2) และ 0.05 ลบ.ม./ตร.ม./วัน (HRT3) ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการลดค่า COD ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT3 เท่ากับ 72.76% และใน HRT2 ต่ำที่สุด เท่ากับ 61.94% ประสิทธิภาพในการลดค่า (PO_4^{3-} -P) ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT1 เท่ากับ 79.63% และใน HRT3 ต่ำที่สุด เท่ากับ 71.38% ประสิทธิภาพในการลดค่า SS ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT3 เท่ากับ 51.92% และใน HRT1 ต่ำที่สุด เท่ากับ 43.88% และประสิทธิภาพในการลดค่า TDS ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT1 เท่ากับ 30.17% และใน HRT2 ต่ำที่สุด เท่ากับ 23.45%

พิจิตร ชโยปัณณ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียฟาร์มสุกร โดยบึงประดิษฐ์ และเพื่อหาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์การกำจัด BOD ของบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียฟาร์มสุกรที่ผ่านการบำบัดขึ้นต้นจากน้ำหนึ่ง และได้ทำการศึกษาน้ำบึงประดิษฐ์ โดยใช้พืช 2 ชนิด คือ กอกกลม (*Cyperus scorymbosus Rottb.*) และ ขุปถ่าย (*Typha angustifolia Linn.*) ที่เวลา กักพักชลศาสตร์ 4-27 วัน ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการกำจัด TSS อยู่ในช่วง 70-97 TKN อยู่ในช่วง 72-96% COD และ BOD อยู่ในช่วง 64-92% TP อยู่ในช่วง 39-81% และ Total Coliform Bacteria อยู่ในช่วง 52-85% ซึ่งจากการวิจัยได้ค่าคงที่ F ของบึงประดิษฐ์กอกกลมและบึงประดิษฐ์ขุปถ่าย เท่ากับ 0.463 และ 0.566 ตามลำดับ และค่า KT ของบึงประดิษฐ์กอกกลมและบึงประดิษฐ์ขุปถ่าย เท่ากับ 0.00012 และ 0.00020 ตามลำดับ โดยสามารถใช้ค่าคงที่ดังกล่าวได้ ก็ต่อเมื่อบึงประดิษฐ์มีเวลา กักพักชลศาสตร์อยู่ในช่วง 4-27 วัน

พริยา จินดามณีและสมัชชัย ทองคำ (2549) การศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสีย กรณีศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยเก็บตัวอย่างน้ำในมหาวิเคราะห์คุณลักษณะทางกายภาพและเคมีโดยทำการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสีย 10 พารามิเตอร์ ผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำพบว่า มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมนั้นๆ โดยค่าเป็นกรด-ด่าง (pH) เฉลี่ย 7.08 อุณหภูมิเฉลี่ย 28.25 °C ค่าความนำไฟฟ้าเฉลี่ย 470.50 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร ค่าความชุ่มน้ำเฉลี่ย 16.40 เอ็นทีซี ค่าปริมาณของแข็งแurenoloyทั้งหมด (TSS) เฉลี่ย 17.63 (mg/L) ค่าไนโตรเจน (TKN) เฉลี่ย 17.83 (mg/L) ค่าความสกปรกของน้ำ (BOD) เฉลี่ย 15.38 (mg/L) ค่าฟอสฟेट (TP) เฉลี่ย 0.24 (mg/L) ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) เฉลี่ย 1.71 (mg/L) ส่วนค่าที่ไม่ผ่านคือ ค่า BOD ตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมกำหนดค่า BOD ไม่เกิน 20 (mg/L) และค่า TKN ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่มีพืช茂ต่างๆ มาก ประกอบกับน้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมของนักศึกษาหรือพัก ทำให้ปริมาณไนโตรเจนสูงและพารามิเตอร์ที่มีความสำคัญต่อจุลินทรีย์ในการเจริญเติบโตคือ ของแข็งแurenoloyทั้งหมด (TSS) เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ส่งผลให้จุลินทรีย์ย่อยสลายสารอินทรีย์ได้น้อยทำให้น้ำมีตะกอนมาก

พัฒนาพงษ์ พองเพชร และคณะ (2552) การศึกษาประสิทธิภาพของพุทธรักษาในการบำบัดน้ำเสียชุมชนโดยระบบบึงประดิษฐ์แบบการไหลให้ผิวดินเป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ภายใต้สภาพการณ์ธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความหนาแน่นของพุทธรักษาที่ต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการกำจัดค่า SS TKN และ BOD และการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตของพืชหรือไม่ โดยใช้น้ำเสียชุมชนที่ยังไม่ได้ผ่านการบำบัด นำมาผ่านการดักไขมันและตกตะกอนก่อนเข้าระบบบึงประดิษฐ์แบบการไหลให้ผิวดิน โดยตัวกลางที่ใช้ได้แก่ตัวกลางทรายปันหิน โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ถัง ถังแรกเป็นถังควบคุม ถังที่ 2 ปลูกพุทธรักษาจำนวน 10 ต้น/ตารางเมตร และถังที่ 3 ปลูกพุทธรักษาจำนวน 20 ต้น/ตารางเมตร ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Kruskal-Wallis k-Sample Test ผลการวิจัยพบว่า ถังที่มีความหนาแน่นของพุทธรักษาที่ต่างกัน สามารถกำจัดค่า SS BOD ไม่แตกต่างกัน แต่ถังที่มีความหนาแน่นของพุทธรักษา 20 ต้น สามารถกำจัดค่า TKN ได้ดีกว่า ถังที่มีความหนาแน่นพุทธรักษา 10 ต้น และถังควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความถังที่มีหนาแน่นของพุทธรักษา 20 ต้น/ตารางเมตร สามารถกำจัดค่า SS TKN และ BOD ได้สูงสุด 98.50% 99.00% 90.70% ตามลำดับ และถังที่ปลูกพุทธรักษาสามารถเจริญเติบโตได้ในการทดลอง โดยมีความสูงเฉลี่ยก่อนการทดลอง 50-60 เซนติเมตร และหลังการทดลอง 150-165

เซนติเมตร สำหรับจำนวนใบ เมื่อเริ่มต้นมีจำนวนในประมาณ 3-4 ใบ และเมื่อสิ้นฤดูกาลลงมีจำนวนในประมาณ 6-8 ใบ โดยหน่วยการทดลองที่มีต้นพุทธรากามีการเจริญโตไม่แตกต่างกัน

กฤษี วงศ์สกิตย์ (2552) การศึกษาโดยทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียของพืชทั้งสองชนิดว่า น้ำเสียโรงฆ่าสัตว์ที่เข้าสู่ระบบ มีค่าความสกปรกสูงมากระบบที่ใช้พืชทั้งสองชนิดมีความสามารถในการบำบัดน้ำเสียโดยรวมใกล้เคียงกัน ระบบมีความสามารถในการกำจัด COD ประมาณ 97% และพืชทั้งสองชนิดมีความสามารถในการกำจัดสารอาหารไม่แตกต่างกัน คือ มีความสามารถในการกำจัด N เท่ากัน 90% ส่วนความสามารถในการกำจัด P เท่ากัน 92 %

นุชนาฏ แสงกล้า (2552) การศึกษาประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียพบว่าในสัปดาห์ที่ 3-8 น้ำทึบที่ผ่านการบำบัดด้วย กอกสามเหลี่ยม อะเมซอน และตานบัวญี่ปุ่น มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำสูงวัดได้ ค่า BOD เฉลี่ย 94.69 95.31 และ 95.28 ตามลำดับ TSS วัดได้เฉลี่ยร้อยละ 78.09 85.52 และ 89.64 ตามลำดับ ปริมาณไนเตรต วัดได้เฉลี่ย ร้อยละ 86.26 80.43 และ 54.35 ตามลำดับ ปริมาณไขมัน วัดได้เฉลี่ย ร้อยละ 69.19 58.92 และ 74.00 ตามลำดับ แสดงว่า พืชทั้งสามชนิด สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียในโรงเรียนได้

ในการศึกษาในครั้งนี้จะสรุปได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียโดยการประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูล โดยคิดเป็นร้อยละจากการวิเคราะห์โดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์ ก่อนเข้าสู่ระบบและหลังจากการบำบัดผ่านไป 28 วันจากผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า สามารถลดค่าพารามิเตอร์ที่กำหนด ได้แก่ TSS TKN และ BOD โดยมีค่าดังนี้ TSS ร้อยละ 59.91 TKN ร้อยละ 58.83 BOD ร้อยละ 70.85 และจากการวิเคราะห์โดยใช้น้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูล ก่อนเข้าสู่ระบบ และหลังจากการบำบัดผ่านไป 28 วัน สรุปผลการวิเคราะห์ค่าคุณลักษณะน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูล สามารถลดค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดได้ดังนี้ TSS ร้อยละ 64.99 TKN ร้อยละ 66.66 และ BOD ร้อยละ 71.10 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพิจิตร ชาโยปัณก (2546) พบว่า ประสิทธิภาพการกำจัด TSS อยู่ในช่วงร้อยละ 70.00-97.00 TKN อยู่ในช่วงร้อยละ 72.00-96.00 และ BOD อยู่ในช่วงร้อยละ 64.00-92.00 จะเห็นได้ว่า ค่าคุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูล มีค่า BOD (อยู่ในช่วงร้อยละ 70.85-71.10) สาเหตุที่ค่าคุณลักษณะน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูลกับงานวิจัยของพิจิตร ชาโยปัณก (2546) มีความแตกต่างกัน เนื่องจากค่าคุณลักษณะของน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูลกับน้ำเสียจากฟาร์มสุกรมีความแตกต่างกัน และตัวกลางพืชที่ใช้ในการทดลองมีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำอยกว่าแต่เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำทึบจากโรงงานอุตสาหกรรม พบร่วมกับพารามิเตอร์ที่มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึบจากโรงงานอุตสาหกรรม

ได้แก่ pH อุณหภูมิ TSS และ TKN ส่วนพารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทั้งจาก โรงงานอุตสาหกรรมได้แก่ BOD

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบบึงประดิษฐ์ เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูก ซึ่งใช้พืช 3 ชนิดเป็นตัวบำบัด ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้น้ำเสียสังเคราะห์ และน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูก เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสีย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตการศึกษา

เป็นการศึกษาประสิทธิภาพโดยการประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูก โดยทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์ และน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูกโดยใช้พืช 3 ชนิด คือ ตalaปัตรฤาษี ผักตะชوا และจอก เพื่อใช้ในการบำบัดน้ำเสีย และทำการวิเคราะห์คุณภาพน้ำก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบ ซึ่งทำการศึกษาภายในห้องปฏิบัติการของ ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสังขละ

3.2 วัสดุอุปกรณ์และสารเคมี

วัสดุอุปกรณ์

ความเป็นกรดด่าง pH

- 1.) เครื่องวัด pH อิเล็กทรอนิกส์ ยี่ห้อ: Eutech รุ่น: Cyber scan Diamond Series pH 450
- 2.) บีกเกอร์ ขนาด 100 มล. ยี่ห้อ: guoyi รุ่น: Gyqbk- 1
- 3.) เครื่องวนแม่เหล็ก (Magnetic Stirrer) ยี่ห้อ: LMS รุ่น: MGS-1001

อุณหภูมิ (Temperature)

- 1.) เทอร์โมมิเตอร์ชนิดปراอท ยี่ห้อ: Glass Thermometer รุ่น: 30Y238
- 2.) กระดาษจดบันทึก

ของแข็งแขวนลอย (suspended solids : TSS)

- 1.) กระดาษกรองไยแก้ว GF/C ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 70 mm ยี่ห้อ: whatman
- 2.) Bucher's funnel ยี่ห้อ: TICO รุ่น: PTFE funnel
- 3.) เครื่องกรองดูดพร้อมปั๊มดูดอากาศ
- 4.) ตู้อบแห้ง (oven) ยี่ห้อ: Vacuum Oven XF รุ่น: XF240
- 5.) โถดูดความชื้น (desiccator) ยี่ห้อ: Boromax รุ่น: V5-003
- 6.) เครื่องซึ่งลงอุปกรณ์ 4 ตำแหน่ง ยี่ห้อ: OHAUS รุ่น: Pioneer Series

ไนโตรเจนรวม (Total Kjeldahl Nitrogen: TKN)

วัสดุอุปกรณ์

- 1.) เครื่องวัด pH อุ่น ยี่ห้อ: Eutech รุ่น: Cyber scan Diamond Series pH 450
- 2.) บีกเกอร์ ยี่ห้อ: guoyi รุ่น: Gyqbk- 1
- 3.) หลอดเจด้าหัด
- 4.) เครื่องย่อยสลาย ยี่ห้อ: BUCHI Wet Digester System รุ่น: B-440
- 5.) กระบอกตวง ยี่ห้อ: Measuring Cylinder รุ่น: PP
- 6.) บิวเรต ยี่ห้อ: Duran รุ่น: General Supplies

สารเคมี

- 1.) น้ำยา>yอยสลาย (Digestion Reagent)
- 2.) สารละลายน้ำโซเดียมไฮドрокไซด์ (NaOH)
- 3.) สารละลายน้ำกรดอะมิโนิก (H_3BO_3)
- 4.) Methyl red
- 5.) สารละลายน้ำกรดซัลฟิวริก (H_2SO_4)

บีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)

วัสดุอุปกรณ์

- 1.) incubation bottle (BOD)
- 2.) air incubator
- 3.) บิวเรต (Burette)
- 4.) กระบอกตวงขนาด 250 ml
- 5.) ขวดรูปชามพู่ (Erlenmeyer flask) ขนาด 500 ml.

สารเคมี

- 1.) น้ำกลั่นที่คุณภาพสูง
- 2.) สารละลายน้ำฟอสฟอรัส (KH₂PO₄)
- 3.) สารละลายน้ำแมกนีเซียมซัลเฟต (MnSO₄)
- 4.) สารละลายน้ำแคลเซียมคลอไรด์ (CaCl₂)
- 5.) สารละลายน้ำฟอร์มิคคลอไรด์ (FeCl₃.6H₂O)

6.) สารละลายน้ำและด่าง

6.1 กรด (H_2SO_4)

6.2 ด่าง ($NaOH$)

7.) สารละลายน้ำโซเดียมซัลไฟฟ์ (Na_2SO_3)

8.) สารละลายน้ำแมงกานีสซัลเฟต ($MnSO_4$)

9.) สารละลายน้ำอัลคาไลน์-ไอโอไฮด์-เอไอซ์ด (AIA)

10.) กรดซัลฟูริกเข้มข้น (Conc. H_2SO_4)

11.) น้ำแข็ง

12.) สารละลายน้ำโซเดียมไนโตรซัลเฟต ($Na_2S_2O_3$)

13.) สารละลายน้ำปอตัสเซียมไบโอโนเดต ($KH(IO_3O)_2$)

3.3 การวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

ในการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำใช้ขั้นตอนการเก็บตัวอย่างน้ำเสียโดยวิธีจ้วงตัก (GrabSampling) แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าตัวแปรต่างๆตามวิธีการใน “Standard Methods” (APHA et al, 1995) โดยทำการวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการลึ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา วิธีการวิเคราะห์หาค่าตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.3 ค่าพารามิเตอร์ที่วิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

พารามิเตอร์	วิธีวิเคราะห์
ความเป็นกรด-ด่าง (pH)	Electrometric method
อุณหภูมิ (Temperature)	Thermometer
ปริมาณของแข็งแขวนลอย (TSS)	Gravimetric method
ไนโตรเจน (TKN)	Kjedahl method
ปริมาณออกซิเจนที่จุลินทรีย์ต้องการ (BOD)	Dilution method

3.4 การเตรียมน้ำเสียสังเคราะห์

การจัดทำน้ำเสียสังเคราะห์ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับน้ำเสีย เพื่อใช้ในการบำบัดน้ำเสีย โดยมีสารเคมีที่ใช้เตรียมน้ำเสียสังเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.4 แสดงอัตราส่วนสารเคมีที่ใช้ ต่อ น้ำ 1 ลิตร

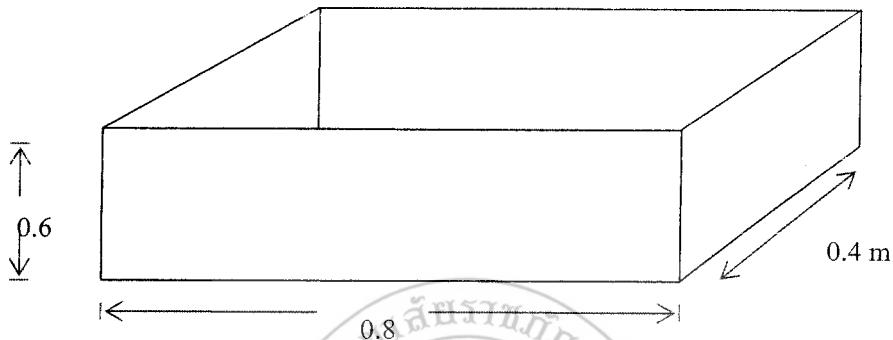
Chemical	Composition(per lit)	Trace mineral	Composition(per lit)
CH_3COOH	1.8 ml	$\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$	1.5 g
K_2HPO_4	0.061 g	K_3BO_3	0.15 g
KH_2PO_4	0.035 g	$\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$	0.03 g
$\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$	3.0 g	KI	0.3 g
$\text{CaCl}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$	0.35 g	$\text{MnCl}_2 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$	0.12 g
NH_4Cl	1.135 g	$\text{Na}_2\text{MoO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$	0.06 g
EDTA	0.05 g	$\text{ZnSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$	0.12 g
Trace mineral	2 ml	$\text{CoCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$	0.15 g

ที่มา : มผทค, 2550

ทำการทดสอบสารเคมีตามตารางแล้ววิเคราะห์น้ำเสียสังเคราะห์ที่เตรียมได้ ซึ่งในงานวิจัย ผู้ทำวิจัยได้วิเคราะห์ค่าคุณลักษณะน้ำเสียของ pH เท่ากับ 6.28 อุณหภูมิอยู่ในช่วง 26.00-28.66 °C TSS เท่ากับ 23.00 (mg/L) TKN เท่ากับ 20.31 (mg/L) BOD เท่ากับ 332.00 (mg/L)

3.5 การสร้างระบบบึงประดิษฐ์

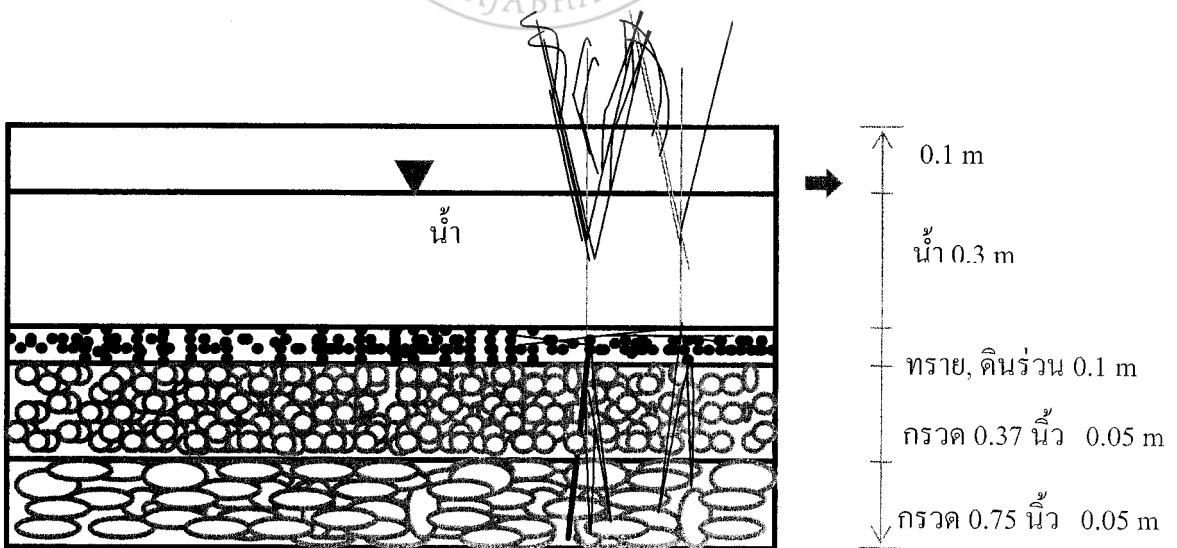
3.5.1 การสร้างบ่อทคลองค่วยกระจก จำนวน 3 บ่อได้แก่ บ่อที่ 1 บ่อที่ 2 และบ่อที่ 3 แต่ละบ่อ มีความกว้าง 0.4 เมตร ยาว 0.8 เมตร และลึก 0.6 เมตร ดังแสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 บ่อทคลองบ่อที่ 1 บ่อที่ 2 และบ่อที่ 3

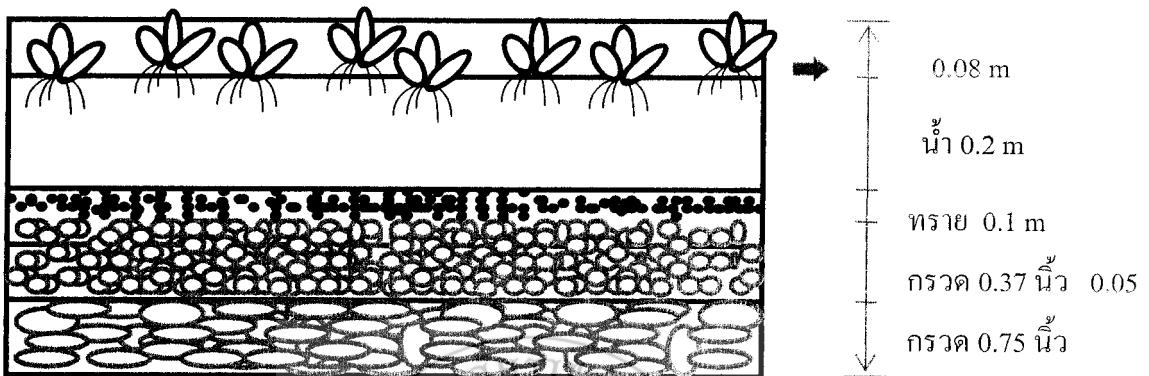
3.5.2 สร้างระบบบึงประดิษฐ์ดังกล่าว 3 บ่อต่อเรียงกันเป็นระบบ โดยมีการทำงานต่อเนื่องกันประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1.) ส่วนแรก (บ่อที่ 1) ใช้ระยะเวลาในการบำบัด 14 วันเป็นส่วนที่มีการปลูกต้นตาลปัตรคุาย เพื่อช่วยในการกรองและตักตะกอนของสารแขวนลอยและสารอินทรีย์ที่ตักตะกอนได้ทำให้สามารถช่วยกำจัดสารแขวนลอย และสารอินทรีย์ได้บางส่วน เป็นการลดสารแขวนลอย และค่าเบื้องต้นได้ส่วนหนึ่งรูปแบบโครงสร้างของบึงประดิษฐ์ ดังภาพที่ 3.2

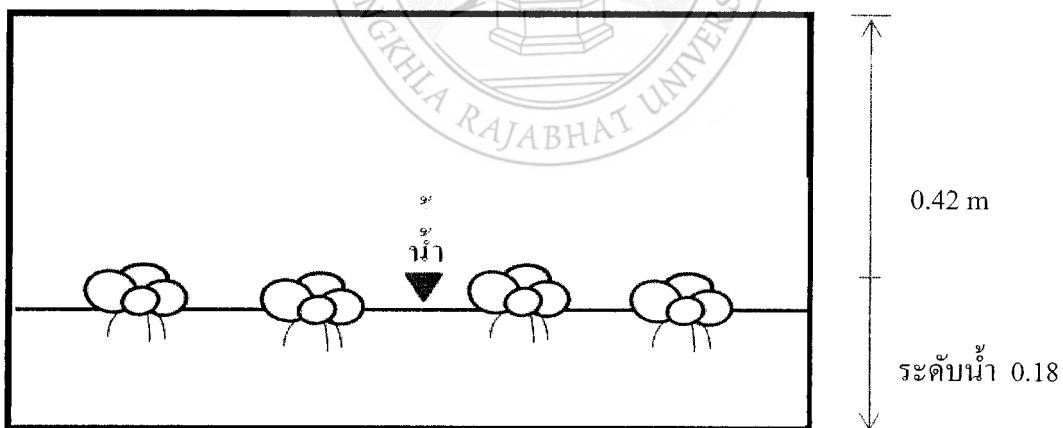
ภาพที่ 3.2 ภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 1

2.) ส่วนที่สอง (บ่อที่ 2) ใช้ระยะเวลา กักเก็บ 7 วัน เป็นส่วนที่ปลูกต้นผักดูดชราซึ่งเป็นการเพิ่มอุณหภูมิเจนและลายน้ำ (DO) ทำให้จุลินทรีย์ชนิดที่ใช้ออกซิเจนย่อยสลายสารอินทรีย์ที่คลายน้ำได้เป็นการลดค่าบีโอดีในน้ำเสีย รูปแบบโครงสร้างของบ่อ มีลักษณะ ดังภาพที่ 3.3

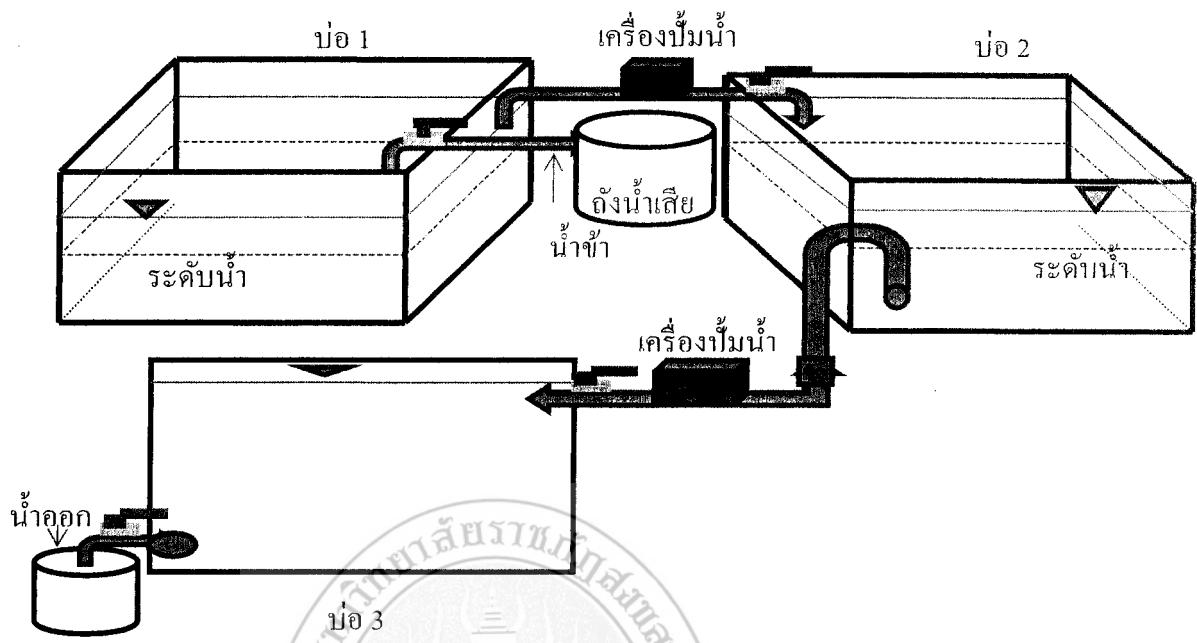

ภาพที่ 3.3 ภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 2

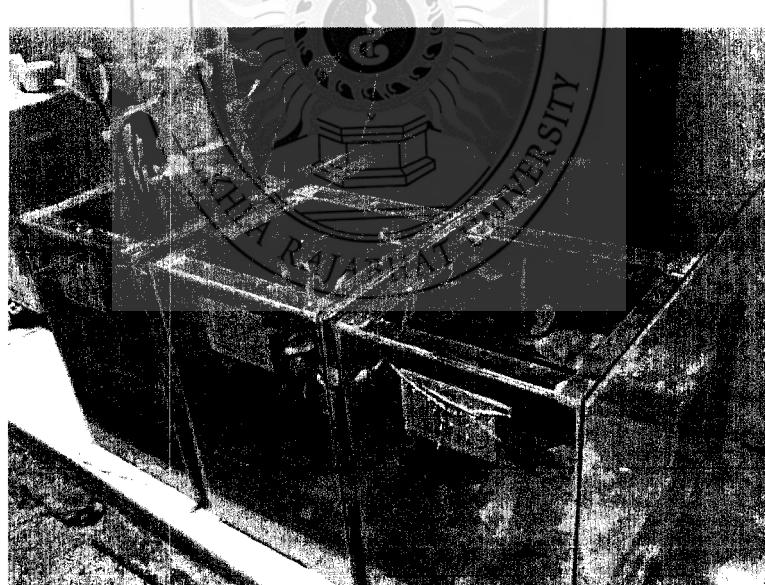
3.) ส่วนที่สาม (บ่อที่ 3) ใช้ระยะเวลาในการกักเก็บ 7 วัน เป็นส่วนที่ใช้อกฯ เพื่อช่วยกรองสารแขวนลอยที่ยังเหลืออยู่ ซึ่งสามารถลดสารอาหารจำพวกสารประ躬บนใน trophicen ได้ รูปแบบโครงสร้างของบ่อ มีลักษณะ ดังภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 ภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 3

ภาพที่ 3.5 โครงสร้างระบบบึงประดิษฐ์

ภาพที่ 3.6 ระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ในการทดลอง

3.6 การเตรียมตัวอย่างพืช

พืชที่ใช้ในการทดลอง มี 3 ชนิดด้วยกัน ได้แก่ ตาลปัตรถ่าย พัก牡丹 ชา และจอกตาลปัตรถ่าย

- 1.) เตรียมพื้นที่สำหรับอนุบาลท่อนพันธุ์ ซึ่งอาจใช้แปลงขนาดเล็กๆ ที่ได้หรือใช้ถุงพลาสติกสีดำ ขนาด 8 นิ้ว พร้อมทั้งใส่ดินแทนหรือค่อนข้างเหลวลงไป
- 2.) ถอนหรือขุดดันพืชที่จะใช้ทำ ท่อนพันธุ์จากแหล่งพันธุ์ที่จัดทำไว้
- 3.) เลือกต้นอ่อนของตาลปัตรถ่าย (ต้นสูงประมาณ 30 เซนติเมตร) ไม่มีดอกมีระบบบำรุงสมบูรณ์
- 4.) นำไปปักชำลงในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้
- 5.) ดูแลรักษาเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อให้ต้นพืชปรับสภาพเองก่อนการนำไปปลูกในบ่อทดลองที่ 1

การปลูกพืช

- 1.) เติมน้ำใส่ในบ่อทดลองที่ 1 เพื่อให้เนื้อดินในบ่อเกิดความชุ่มชื้น และนิ่นจะได้ปลูกพืชได้สะดวก
- 2.) ทำการปลูกพืชที่เตรียมไว้ลงบ่อทดลองใหม่มีระยะห่างระหว่างแคร์เท่ากับ 20 เซนติเมตร เท่ากับ 11 ต้น
- 3.) ดูแลด้วยการใช้น้ำเสียเพื่อให้พืชที่ปลูกไว้ปรับตัว 1 สัปดาห์ ก่อนการนำบ่อคืนน้ำเสีย

พัก牡丹 และ จอก

- 1.) เตรียมพื้นที่สำหรับการอนุบาลพัก牡丹และจอก ซึ่งใช้อ่างน้ำในการอนุบาลพันธุ์พืชโดยปลูกในน้ำประปาน้ำเสียก่อน 2-3 สัปดาห์
- 2.) เลือกใช้พัก牡丹และจอกรุ่นที่ 2 ระยะเติบโต (อายุ 1-4 สัปดาห์)
- 3.) นำพัก牡丹และจอกไปปลูกในบ่อทดลองที่ 2 และบ่อทดลองที่ 3 ที่จัดเตรียมไว้ตามลำดับ

การปลูกพืช

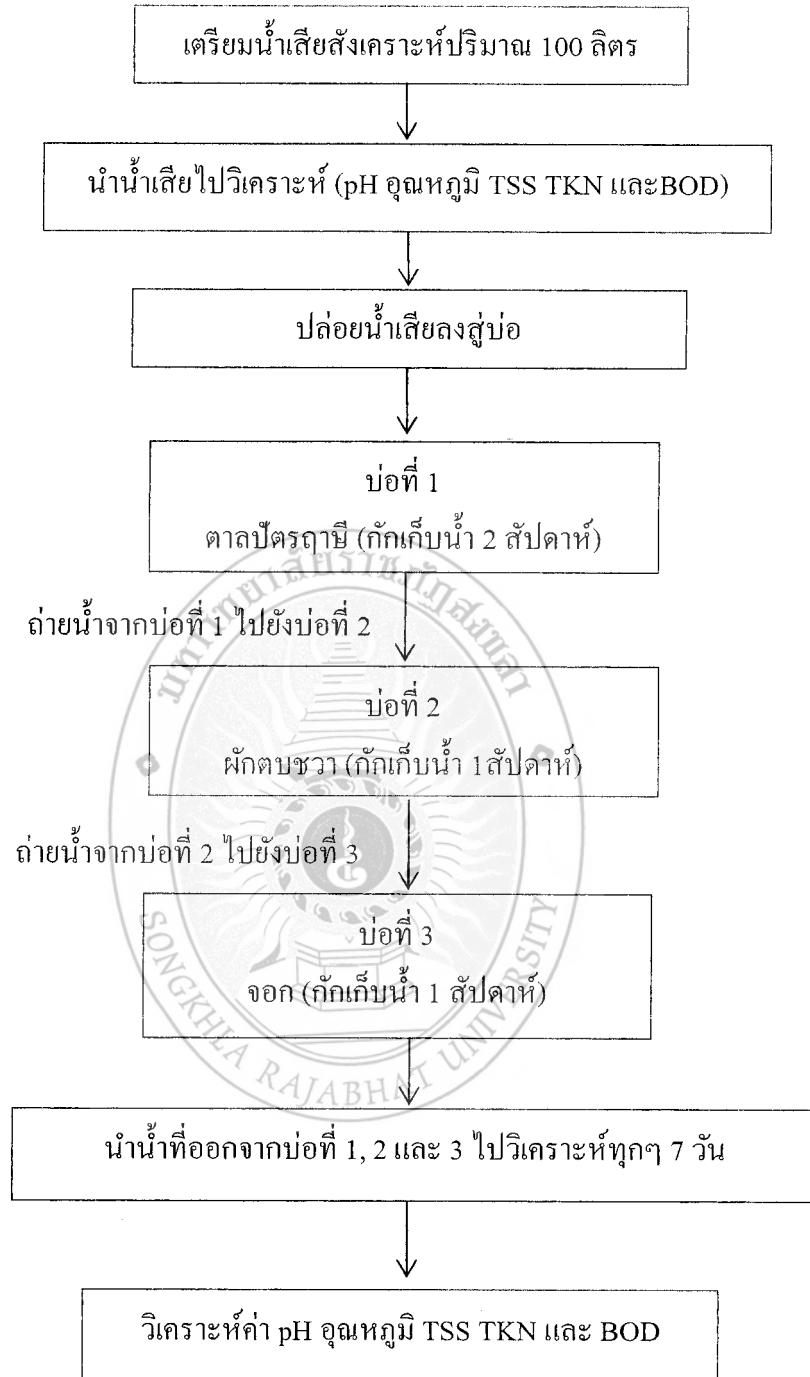
- 1.) ทำการปลูกผักตบชวาที่เตรียมไว้ในบ่อทดลองที่ 2 จำนวน 12 ต้น และจอกในบ่อทดลองที่ 3 จำนวน 20 ต้น
- 2.) คุณแล้วขวากใช้น้ำเสียเพื่อให้พืชที่ปลูกไว้ปรับตัว 1 สัปดาห์ ก่อนการนำบัดน้ำเสีย

3.7 การดำเนินการทดลอง

จากระบบบึงประดิษฐ์ที่ได้เตรียมไว้ 3 บ่อต่อเรียงกันเป็นระบบ มีการทำงานต่อเนื่องกันโดยเริ่มทำการปล่อยน้ำเสียลงบ่อที่ 1 ซึ่งใช้พืชตາลปีตรถายเป็นตัวบำบัดกำหนดให้ระดับน้ำสูง 0.3 เมตร ความลึกชั้นดินรายกรวด 0.2 เมตร โดยทำการปล่อยน้ำเสียลงบ่อทดลองแบบต่อเนื่อง จนระบบถึงสภาพะคงตัวโดยความคุณให้มีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำเสีย 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงปล่อยน้ำสู่บ่อที่ 2 ซึ่งปลูกผักตบชวาเป็นตัวบำบัด มีระดับน้ำสูง 0.2 เมตร ความลึกชั้นดินรายกรวด 0.2 เมตร โดยมีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำเสีย 1 สัปดาห์ แล้วปล่อยน้ำสู่บ่อที่ 3 ซึ่งปลูกต้นจากโดยมีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำเสีย 1 สัปดาห์ การเก็บตัวอย่างน้ำของระบบบึงประดิษฐ์ จะทำการเก็บตัวอย่างน้ำเสียที่ออกจากระบบของแต่ละบ่อไปทดสอบทุกๆ 7 วัน เพื่อวิเคราะห์หาค่าพารามิเตอร์ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ของระบบบึงประดิษฐ์

3.7.1 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบบึงประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียสังเคราะห์

โดยเริ่มจากการเตรียมน้ำเสียสังเคราะห์แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ก่อนปล่อยสู่บ่อทดลองโดยจะใช้น้ำเสียสังเคราะห์ในการทดสอบระบบก่อน ซึ่งใช้บึงประดิษฐ์ 3 บ่อ เรียงติดต่อกันระยะเวลาภักรักษ์เก็บรวม 28 วัน โดยบ่อที่ 1 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ ตalaปีตรถาย มีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำ 14 การดำเนินการทดลองวันหลังจากนั้นทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 1 ไปสู่บ่อที่ 2 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ ผักตบชวามีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำ 7 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 2 ไปสู่บ่อที่ 3 พืชที่ใช้ในการบำบัด คือ ออก มีระยะเวลาภักรักษ์เก็บน้ำ 7 วัน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ดังแสดงในภาพที่ 3.7

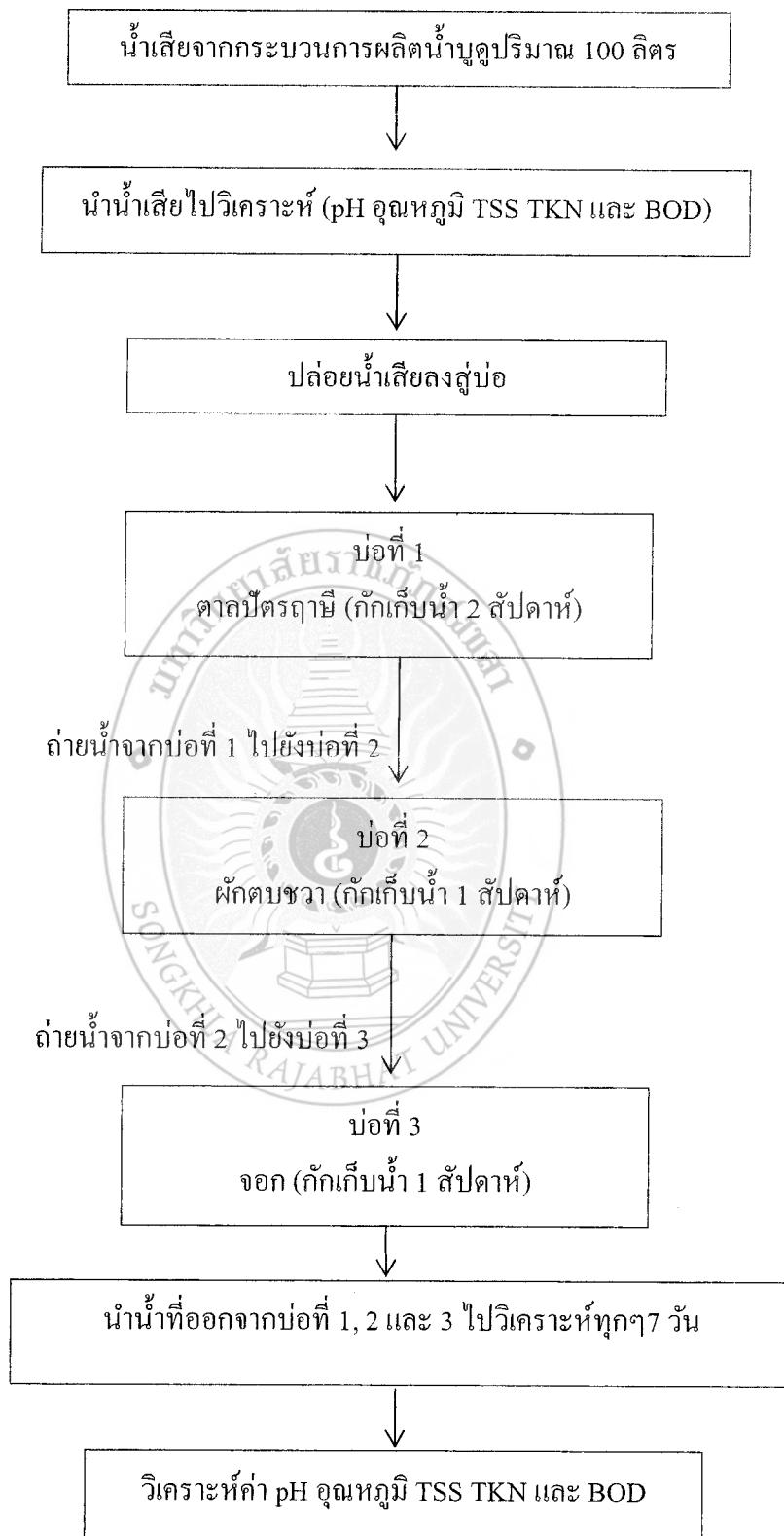

ภาพที่ 3.7 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบบึงประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียสังเคราะห์

3.7.2 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบบึงประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียจากการควบคุมการผลิตน้ำมูก

โดยเริ่มจากการนำไปวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ก่อนปล่อยสู่บ่อทดลองโดยจะใช้น้ำเสียสังเคราะห์ในการทดสอบระบบก่อน ซึ่งใช้บึงประดิษฐ์ 3 บ่อ เรียงติดต่อกันระยะเวลาเก็บรวม 28 วัน โดยบ่อที่ 1 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียคือ ตalaปัตรถ่าย มีระยะเวลาเก็บน้ำ 14 การดำเนินการทดลองวัน หลังจากนั้นทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 1 ไปสู่บ่อที่ 2 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ พักตะขอ มีระยะเวลาเก็บน้ำ 7 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 2 ไปสู่บ่อที่ 3 พืชที่ใช้ในการบำบัด คือ จอก มีระยะเวลาเก็บน้ำ 7 วัน หลังจากนั้น ทำการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ดังแสดงในภาพที่ 3.8

ภาพที่ 3.8 ขั้นตอนการดำเนินการทดลองระบบเบื้องประดิษฐ์ด้วยน้ำเสียจากการวนการผลิตน้ำดู

3.8 การวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสีย

การวิเคราะห์คุณภาพน้ำเสีย โดยการเก็บตัวอย่างน้ำเสียก่อนเข้าระบบ และนำเสียที่ออกจากระบบเวลา 08.30 น. หลังจากนั้นนำน้ำเสียที่ได้ไปวิเคราะห์คุณภาพน้ำตามพารามิเตอร์ที่กำหนด คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ตามวิธีวิเคราะห์ในตารางที่ 3.3

บทที่ 4

ผลและการอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์ เพื่อบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุญ ซึ่งในการดำเนินการวิจัยนี้ แบ่งการทดลองออกเป็น 2 ช่วง ในช่วงแรกเป็นการบำบัดน้ำเสีย โดยใช้น้ำเสียลังเคราะห์ในกราฟคลอราโน่ก่อน ซึ่งใช้บึงประดิษฐ์ 3 บ่อ เรียงติดต่อกันระยะเวลา กก.เก็บรวม 28 วัน โดยบ่อที่ 1 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ ตานบัวรุ้า มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 14 วัน หลังจากนั้นทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 1 ไปสู่บ่อที่ 2 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ พักตะบูชา มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 7 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 2 ไปสู่บ่อที่ 3 พืชที่ใช้ในการบำบัด คือ ขอก มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 7 วัน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้ คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ซึ่งคุณลักษณะน้ำเสีย สังเคราะห์ก่อนเข้าระบบ มีค่าดังนี้ pH เท่ากับ 6.28 อุณหภูมิเฉลี่ย เท่ากับ 28.66 °C TSS เท่ากับ 23.00 (mg/L) TKN เท่ากับ 20.31 (mg/L) และค่า BOD เท่ากับ 331.66 (mg/L)

ช่วงที่สอง เป็นการบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบุญ ซึ่งในการทดลอง การบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุญนี้ จะใช้บึงประดิษฐ์ 3 บ่อเรียงติดต่อกันระยะเวลา กก.เก็บรวม 28 วัน โดยบ่อที่ 1 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือตานบัวรุ้า มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 14 วันหลังจากนั้นทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 1 ไปสู่บ่อที่ 2 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียคือ พักตะบูชา มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 7 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วทำการปล่อยน้ำเสียจากบ่อที่ 2 ไปสู่บ่อที่ 3 พืชที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย คือ ขอก มีระยะเวลา กก.เก็บน้ำ 7 วัน หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้ คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ซึ่งคุณลักษณะน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบุญ ก่อนเข้าระบบมีค่าดังนี้ pH เท่ากับ 6.06 อุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 28 °C TSS เท่ากับ 32.33 (mg/L) TKN เท่ากับ 12.60 (mg/L) และค่า BOD เท่ากับ 218.00 (mg/L)

หลังจากนั้นนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดของระบบบึงประดิษฐ์ ซึ่งมีระยะเวลา กก.เก็บทั้งหมด 28 วัน โดยจะทำการเก็บตัวอย่างน้ำไปวิเคราะห์ทุกๆ 7 วัน ตามค่าพารามิเตอร์ที่กำหนดไว้ คือ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD โดยมีผลการทดลองดังนี้

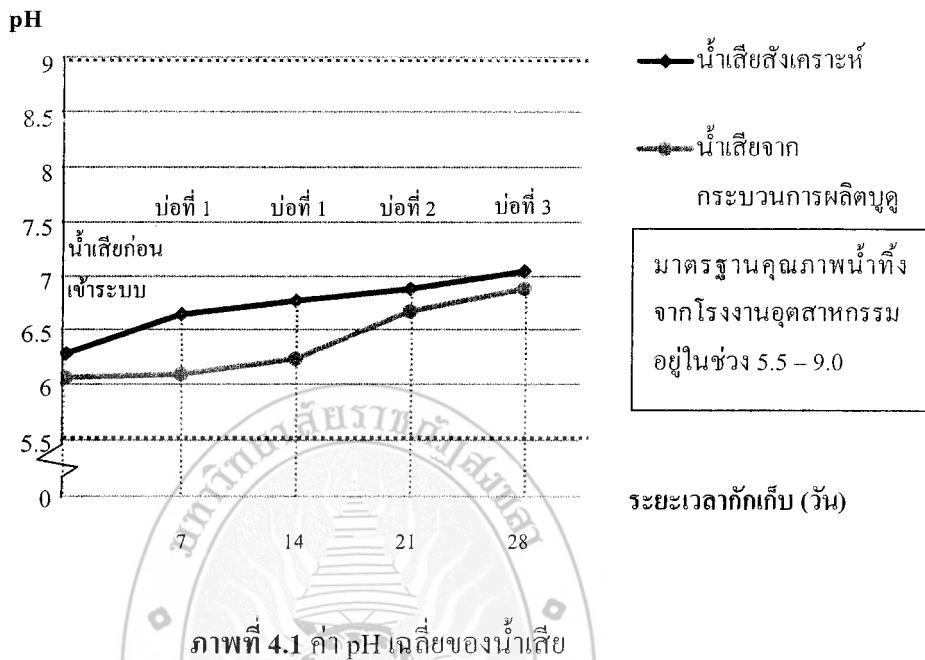
4.1 ผลกระทบของระบบบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์กับน้ำเสียจากการผลิตน้ำมูจู

4.1.1 ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH)

จากการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์พบว่าค่า pH ของน้ำเสียสังเคราะห์ ก่อนเข้าระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.28 ส่วนค่า pH เฉลี่ยของน้ำเสียที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีระยะเวลาเก็บ 7 14 21 และ 28 วัน เท่ากับ 6.64 6.77 6.88 และ 7.05 ตามลำดับ และค่า pH เฉลี่ยของน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมูจู ก่อนเข้าระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.06 ส่วนค่า pH เฉลี่ยของน้ำเสียที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีระยะเวลาเก็บ 7 14 21 และ 28 วัน เท่ากับ 6.09 6.23 6.67 และ 6.88 ตามลำดับจะเห็นได้ว่าค่า pH เฉลี่ยของน้ำเสียออกจากระบบอยู่ในช่วงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช และการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์

ดังนั้นค่า pH ของระบบบึงประดิษฐ์มีค่าอยู่ในช่วงที่เป็นกลาง คือ 6.06 - 7.05 ซึ่งทำให้พืชสามารถดูดซึมน้ำและธาตุอาหารต่างๆ ได้ดี และจุลินทรีย์สามารถย่อยสลายได้เต็มที่ และค่า pH ของน้ำเสียที่ออกจากระบบอยู่ภายในช่วงที่กำหนดคุณสมบัติการระบายน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรมต้องมีค่า pH ไม่น้อยกว่า 5.5 และไม่นากกว่า 9.0 ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทึ่งจากระบบบำบัดน้ำเสีย โรงงานอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ค่า pH เฉลี่ยของระบบบึงประดิษฐ์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม คืออยู่ในช่วง 5.5-9.0 ดังภาพที่ 4.1

จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าคุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำดู ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่า pH ก่อนเข้าระบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่า pH หลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.1.2 ค่าอุณหภูมิ (Temperature)

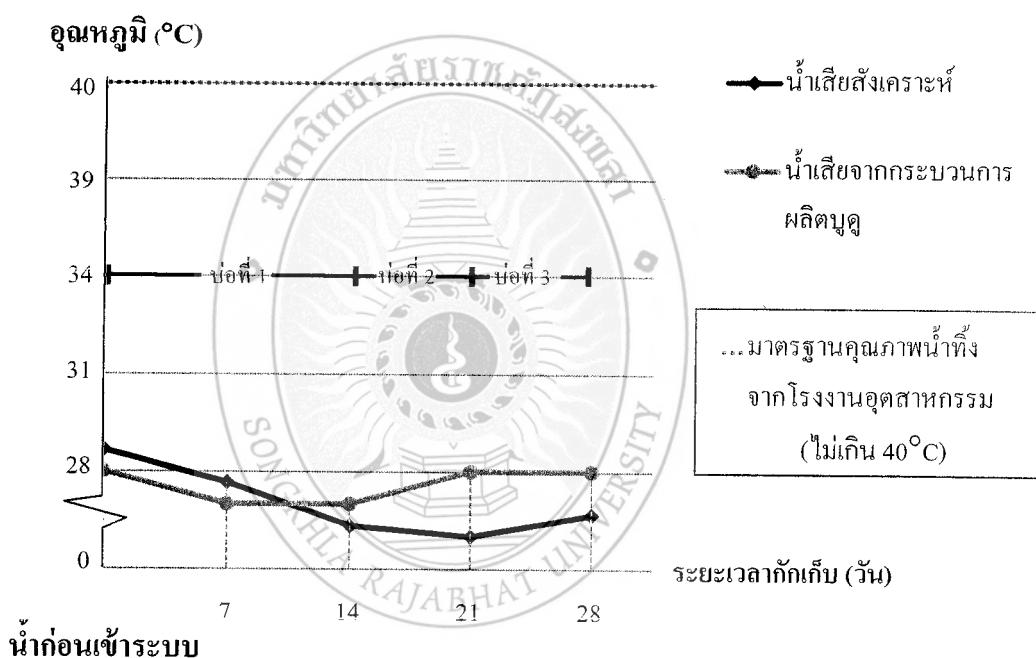
จากการศึกษาอุณหภูมน้ำเสียโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบว่าอุณหภูมน้ำเสียสังเคราะห์ ก่อนเข้าสู่ระบบ มีค่าอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 28.66°C ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำเสียที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง $26.00\text{--}27.66^{\circ}\text{C}$ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 26.66°C และจากการตรวจวัด อุณหภูมน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำดู ก่อนเข้าสู่ระบบมีค่าอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 28.00°C

ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำเสียที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง $27.00\text{--}28.00^{\circ}\text{C}$ โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 27.50°C จะเห็นได้ว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำออกจากระบบอยู่ในช่วงที่เหมาะสมสำหรับแบคทีเรียในการเจริญเติบโต

ดังนั้นค่าอุณหภูมิของระบบบึงประดิษฐ์มีค่าใกล้เคียงกันคือ $26.00\text{--}28.66^{\circ}\text{C}$ ซึ่งเป็นค่าอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับแบคทีเรียในการเจริญเติบโตคือจะอยู่ในช่วง $25.00\text{--}35.00^{\circ}\text{C}$ และค่า

อุณหภูมิของน้ำเสียที่ออกจากระบบอยู่ภายในข้อกำหนดคุณสมบัติการระบายน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม ต้องมีอุณหภูมิไม่นากกว่า 40°C ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทึ่งจากระบบบำบัดน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ค่าอุณหภูมิของระบบบึงประดิษฐ์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม คือไม่เกิน 40°C ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำเสีย

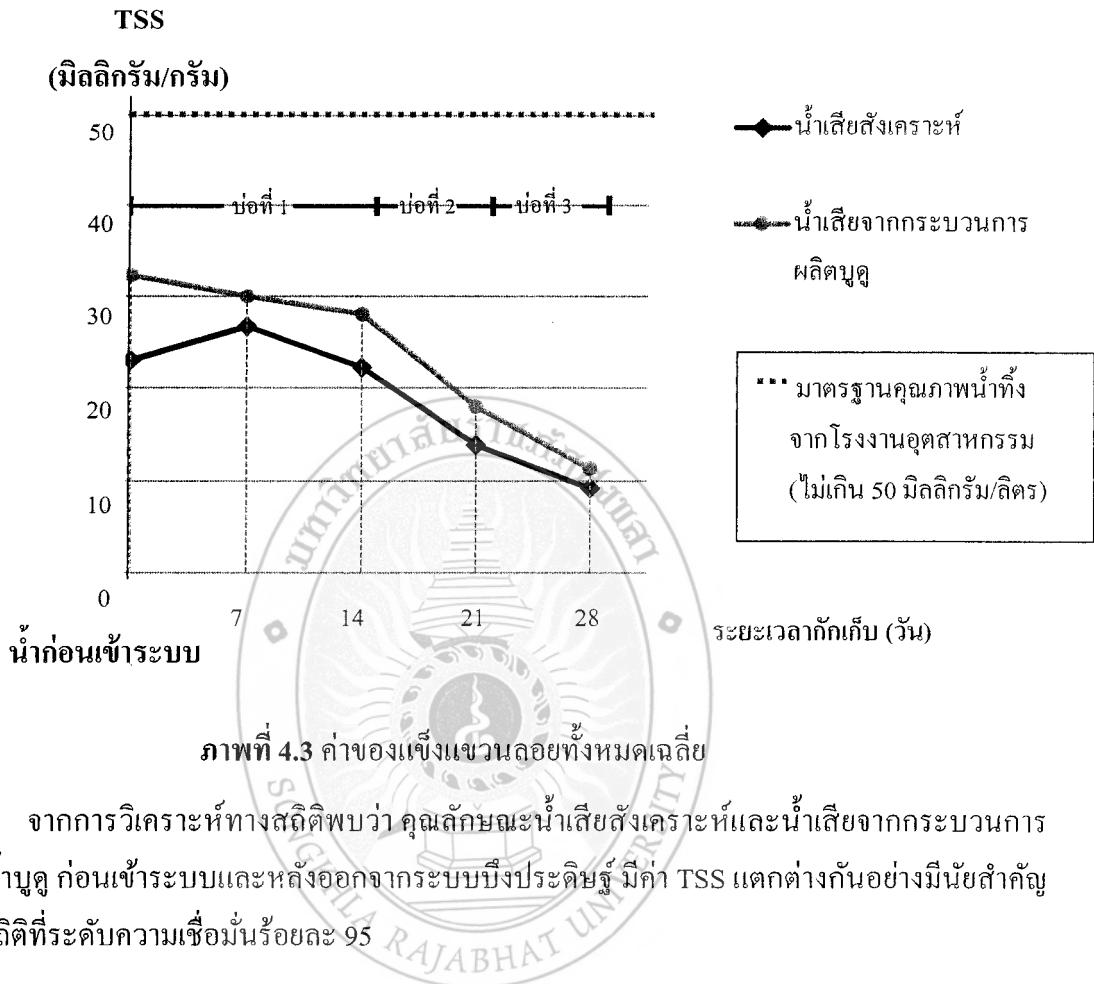
จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า คุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำดูด ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่าอุณหภูมิ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.1.3 ค่าของแข็งแخวนลอยทั้งหมด (TSS)

จากการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบว่าค่า TSS ของน้ำเสียสังเคราะห์ ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 23.00 (mg/L) ส่วนค่า TSS ของน้ำเสียออกจากระบบบึงประดิษฐ์ที่ระยะเวลาถูกเก็บน้ำ 7 14 21 และ 28 วันเท่ากับ 26.66 22.20 13.88 และ 9.22 (mg/L) ตามลำดับและค่า TSS ของน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำปู ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 32.33 (mg/L) ส่วนค่า TSS ของน้ำเสียออกจากกระบวนการบึงประดิษฐ์ที่ระยะเวลาถูกเก็บน้ำ 7 14 21 และ 28 วันเท่ากับ 30.00 28.00 18.00 และ 11.33 (mg/L) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าค่า TSS จะมีความแปรปรวนเล็กน้อยโดยเฉพาะในช่วงสัปดาห์แรกตัวกลางที่นำมาใช้นี้ คือ คิน หิน ทราย และพืชทั้ง 3 ชนิด เป็นพื้นที่ในการยึดเกาะของจุลินทรีย์นอกจากจะช่วยกรอง และตกรตะกอนของแข็งแขวนลอยที่เข้ามาสู่ระบบแต่ในบางครั้งของแข็งแขวนลอยที่จริงตัวไปแล้วในก้นบ่ออาจมีการลอกลับมาแขวนลอยได้อีกเพรานอกจากตัวกลางในระบบบึงประดิษฐ์ที่ช่วยลดของแข็งแขวนลอยแล้วพืชที่ปลูกในระบบ ก็จะช่วยทำให้เกิดการกรองและการตกรตะกอนได้ดีขึ้นด้วย

ดังนั้น เมื่อนำน้ำเสียที่ผ่านกระบวนการบำบัดโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบว่า น้ำเสียสังเคราะห์ที่ผ่านกระบวนการบำบัดโดยระบบบึงประดิษฐ์มีความสามารถในการลดค่า TSS "ได้ซึ่งพบว่าจากบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 3.48 37.47 และ 33.57 ตามลำดับ ดังนั้นจะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า TSS โดยที่ค่า TSS ของน้ำเสียก่อนเข้าระบบ และหลังออกจากระบบ คิดเป็นร้อยละ 59.91 และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำปูที่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียระบบบึงประดิษฐ์มีความสามารถในการลดค่า TSS "ได้ซึ่งพบว่าจากบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 13.39 35.71 และ 37.05 ตามลำดับ ดังนั้นจะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า TSS โดยที่ค่า TSS ของน้ำเสียก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบ คิดเป็นร้อยละ 64.95

ทั้งนี้ของแข็งแขวนลอยทั้งหมดของระบบบึงประดิษฐ์ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ ไม่เกิน 50.00 (mg/L) ดังภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 ค่าของแข็งแบวนโดยทั่งหมดเฉลี่ย

จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า คุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุบ ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่า TSS แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

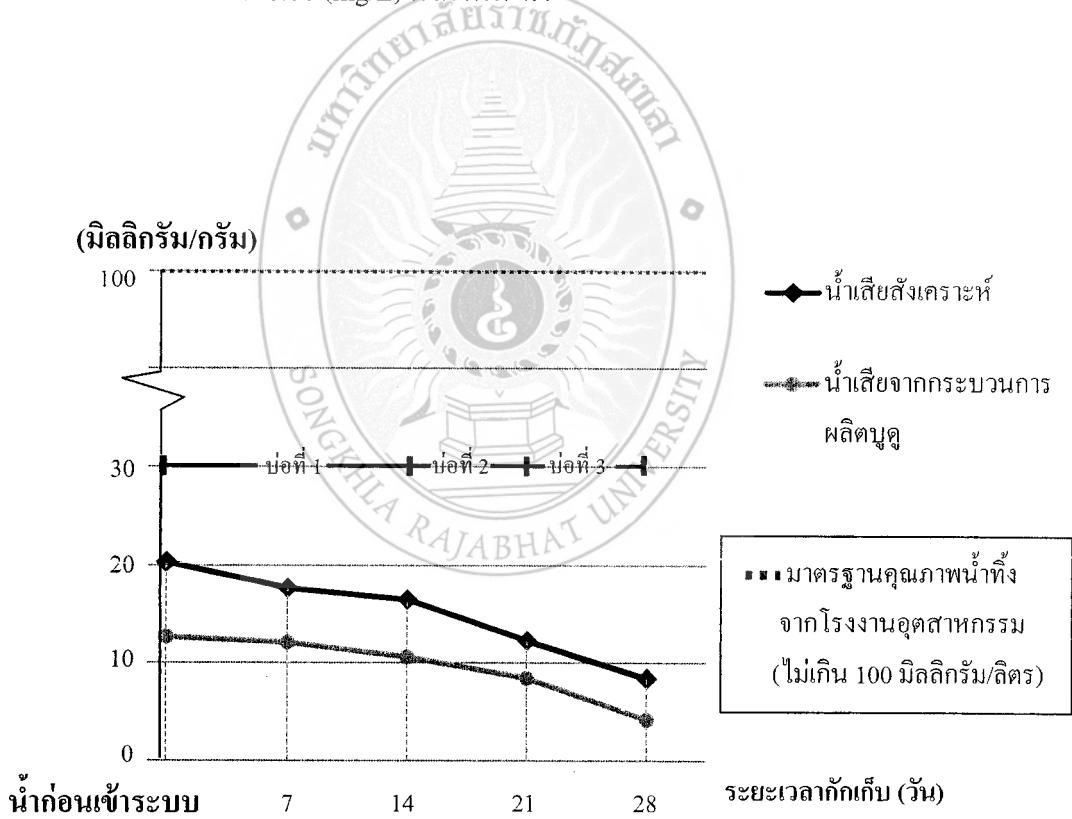
4.1.4 ในไตรเจน (TKN)

จากการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบร่วมค่า TKN ของน้ำเสียสังเคราะห์ ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 20.31 (mg/L) ส่วนค่า TKN ของน้ำเสียออกจากกระบวนการบึงประดิษฐ์ ที่ระยะเวลาเก็บน้ำ 7 14 21 และ 28 วัน เท่ากับ 17.63 16.42 12.23 และ 8.36 (mg/L) ตามลำดับ และค่า TKN ของน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุบ ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 12.60 (mg/L) ส่วนค่า TKN ของน้ำเสียออกจากกระบวนการบึงประดิษฐ์ที่ระยะเวลาเก็บน้ำ 7 14 21 และ 28 วัน เท่ากับ 12.04 10.55 8.40 และ 4.20 (mg/L) ตามลำดับจะเห็นได้ว่าในไตรเจนของระบบคลองเมื่อระยะเวลาเก็บ เพิ่มขึ้นการออกซิเดชันของไนโตรเจนเกิดโดย autotrophic nitrifying bacteria ภายใต้สภาวะที่มีออกซิเจน

(กัทranนิษฐ์, 2555)

ดังนั้น เมื่อนำน้ำเสียที่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียโดยใช้ระบบบีงประดิษฐ์ พบร่วมน้ำเสียสังเคราะห์ที่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียระบบบีงประดิษฐ์ มีความสามารถในการลดค่า TKN ได้ชั่งพบร่วมจากบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 19.15 25.52 และ 31.64 ตามลำดับ ดังนี้จะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า TKN โดยที่ค่า TKN หลังออกจากกระบวนการคิดเป็นร้อยละ 58.83 และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูดที่ผ่านกระบวนการบำบัดน้ำเสียระบบบีงประดิษฐ์มีความสามารถในการลดค่า TKN ได้ชั่งพบร่วมจากบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 16.27 20.38 และ 50.00 ตามลำดับ ดังนี้จะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า TKN โดยที่ค่า TKN หลังออกจากกระบวนการคิดเป็นร้อยละ 66.66

ทั้งนี้ค่าในโตรเจนของระบบบีงประดิษฐ์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ ไม่เกิน 100.00 (mg/L) ดังภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 ค่าในโตรเจนเฉลี่ย

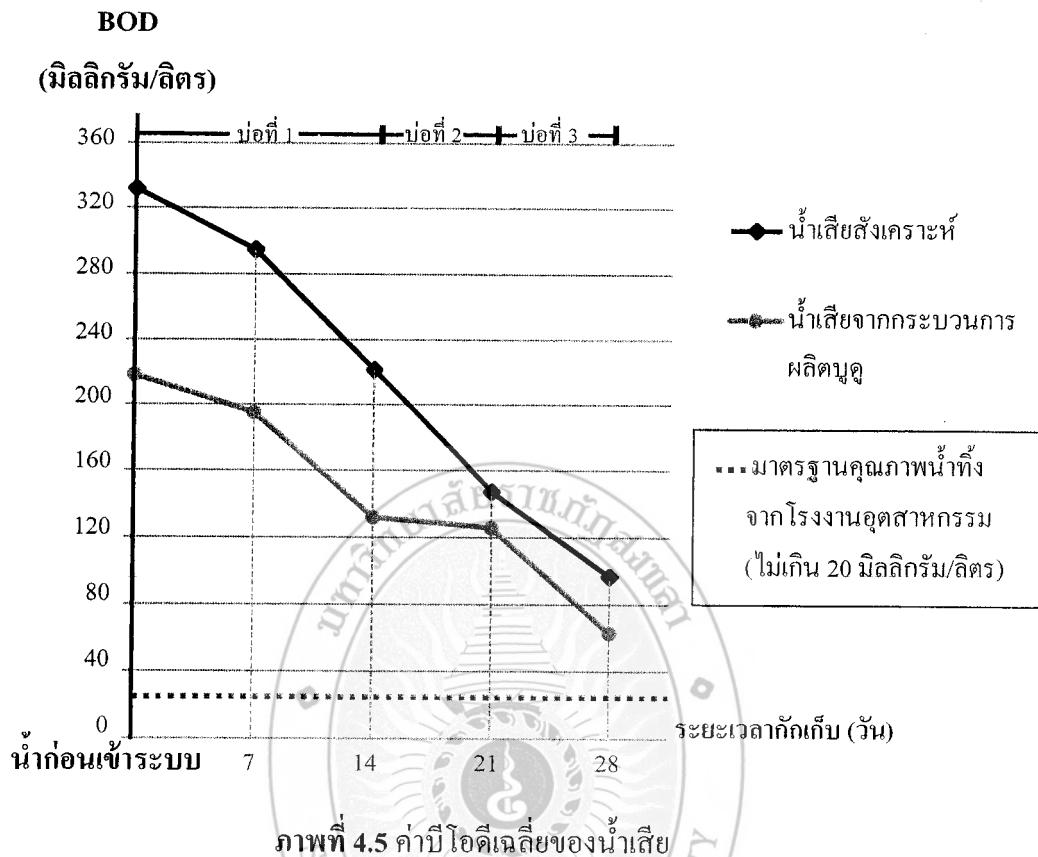
จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าคุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบีงประดิษฐ์ มีค่า TKN แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.1.5 ค่าบีโอดี (BOD)

จากการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบว่า น้ำเสียสังเคราะห์ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 331.66 (mg/L) ส่วนค่า BOD ของน้ำที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์ ที่ระยะเวลา กักเก็บ 7, 14, 21 และ 28 วันเท่ากับ 294.66 221.33 147.33 และ 96.66 (mg/L) ตามลำดับ และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด ก่อนเข้าระบบเท่ากับ 218 (mg/L) ส่วนค่า BOD ของน้ำเสียที่ออกจากระบบบึงประดิษฐ์ ที่ระยะเวลา กักเก็บ 7 14 21 และ 28 วันเท่ากับ 195 132 126 และ 63 (mg/L) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพในการลดลงของ BOD ตลอดการทดลองของระบบ จะมีค่าที่แตกต่างกันประสิทธิภาพการกำจัดค่า BOD ก่อนข้างสูงและสม่ำเสมอ เนื่องจากว่าสารอินทรีย์ที่เข้ามาในระบบค่าค่อนข้างที่จะน้อยสารอินทรีย์ในระบบนั้นจะถูกกำจัดโดยการกรอง และการตกลงกันภายในชั้นของทรายและถูกย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ (ภัตราณิษฐ์, 2555)

ดังนี้ เมื่อนำน้ำเสียที่ผ่านกระบวนการบำบัดโดยใช้ระบบบึงประดิษฐ์ พบว่า น้ำเสียสังเคราะห์ที่ผ่านกระบวนการบำบัดโดยระบบบึงประดิษฐ์ มีความสามารถในการลดค่า BOD ได้ซึ่งพบว่า จากบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 33.26 33.43 และ 34.39 ตามลำดับ ดังนี้จะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า BOD ของน้ำเสียหลังออกจากระบบบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 39.44 4.54 และ 50.00 ตามลำดับ ดังนี้จะสรุปได้ว่า ความสามารถในการลดค่า BOD ของน้ำเสียหลังออกจากระบบบ่อที่ 1 2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 71.10

อย่างไรก็ตาม ค่า BOD ของระบบบึงประดิษฐ์ยังคงมีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ ไม่เกิน 20.00 (mg/L) ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ค่า BOD โอดีเนลี่ของน้ำเสีย

จากการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าคุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากการบวนการผลิตน้ำดู ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่า BOD แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

4.2 ประสิทธิภาพของระบบบึงประดิษฐ์

ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียของระบบบึงประดิษฐ์ พบว่า มีประสิทธิภาพการกำจัดของแข็งในรูป TSS ในโตรเจนในรูป TKN และสารอินทรีย์ในรูป BOD ซึ่งใช้พืช 3 ชนิด คือ ตานาชาติ ผักตบชวา และจอก เป็นตัวช่วยในการบำบัด ทำให้เกิดกลไกการบำบัดต่างๆ โดยพืชในระบบบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 1 ใช้ตานาชาติ ช่วยในการกรองและตกร่องของสารแขวนลอย และสารอินทรีย์ที่ตกตะกอน และค่า BOD ได้ส่วนหนึ่ง ในบ่อที่ 2 ใช้ผักตบชวาในการบำบัด เป็นการเพิ่มออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ทำให้จุลินทรีย์ที่ใช้ออกซิเจนย่อยสลายสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำได้

และสามารถลดค่า BOD ในน้ำด้วย และในบ่อที่ 3 ใช้จากในการบำบัด จะช่วยกรองสารแขวนลอย ที่ยังคงเหลืออยู่ ซึ่งสามารถลดสารอาหารจำพวกไนโตรเจนได้

ดังนั้นจากการใช้พืชทั้ง 3 ชนิดในระบบบึงประดิษฐ์ มาบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิต น้ำบุญ สามารถลดค่า TSS TKN และ BOD ได้

จากประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียของระบบบึงประดิษฐ์สามารถเกิดขึ้นในระบบบึง ประดิษฐ์ จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการกำจัดของเงี้งในรูปของเข็งแขวนลอย ในโตรเจน ในรูป ทีเคอีน และสารอินทรีย์ในรูป บีโอดี ของระบบบึงประดิษฐ์ ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียสังเคราะห์

คุณลักษณะ น้ำเสีย	ประเภท	ระยะเวลา กักเก็บ (วัน)	คุณลักษณะของน้ำเสีย					ประสิทธิภาพการบำบัด (ร้อยละ)		
			pH	อุณหภูมิ (°C)	TSS (mg/l)	TKN (mg/l)	BOD (mg/l)	TSS	TKN	BOD
น้ำเข้า ระบบ	-	-	6.28	28.66	23.00	20.31	331.66	23.00	20.31	331.66
น้ำออก	บ่อที่ 1		6.64	27.66	26.66	17.63	294.66	-	-	-
น้ำออก	บ่อที่ 1	14	6.77	26.33	22.20	16.42	221.33	3.48	19.15	33.26
น้ำออก	บ่อที่ 2	7	6.88	26.00	13.88	12.23	147.33	37.47	25.52	33.43
น้ำออก ระบบ	บ่อที่ 3	7	7.05	26.66	9.22	8.36	96.66	33.57	31.64	34.39
ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียทั้งระบบ								59.91	58.83	70.85

ตารางที่ 4.2 ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด

คุณลักษณะ น้ำเสีย	ประเภท	ระยะเวลา กักเก็บ (วัน)	คุณลักษณะของน้ำเสีย					ประสิทธิภาพการบำบัด (ร้อยละ)		
			pH	อุณหภูมิ (°C)	TSS (mg/l)	TKN (mg/l)	BOD (mg/l)	TSS	TKN	BOD
น้ำเข้า ระบบ	-	-	6.06	28	32.33	12.60	218	32.33	12.60	218
น้ำออก	บ่อที่ 1	7	6.09	27	30.00	12.04	195	-	-	-
น้ำออก	บ่อที่ 1	14	6.23	27	28.00	10.55	132	13.39	16.27	39.44
น้ำออก	บ่อที่ 2	21	6.67	28	18.00	8.40	126	35.71	20.38	4.54
น้ำออก ระบบ	บ่อที่ 3	28	6.88	28	11.33	4.20	63	37.05	50.00	50.00
ประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียทั้งระบบ								64.95	66.66	71.10

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการระบายน้ำผ่านการผลิตน้ำบูด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบบึงประดิษฐ์ในการบำบัดน้ำเสียจากการระบายน้ำผ่านการผลิตน้ำบูด ซึ่งในการดำเนินการวิจัยแบ่งการทดลองออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกเป็นการบำบัดน้ำเสียโดยใช้น้ำเสียสังเคราะห์ และช่วงที่สอง เป็นการบำบัดโดยใช้น้ำเสียจากการระบายน้ำผ่านการผลิตน้ำบูด

การเตรียมน้ำเสียสังเคราะห์ เตรียมจากการกระบวนการทางเคมี และวิเคราะห์ค่าคุณลักษณะของน้ำเสียที่เตรียมได้ มีค่าคุณลักษณะน้ำเสียของ pH 6.25 อุณหภูมิ 28.66 °C TSS 23.00 (mg/L) TKN 20.31 (mg/L) BOD 331.66 (mg/L) จากการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์ที่ผ่านการบำบัดน้ำเสียโดยระบบบึงประดิษฐ์ตามพารามิเตอร์ที่กำหนด ได้แก่ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD มีค่าความสกปรกเท่ากับ 7.05 26.66 9.22 8.36 และ 96.66 ตามลำดับ พนวิพารามิเตอร์ที่มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ pH อุณหภูมิ TSS และ TKN พารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ BOD และจาก การศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการระบายน้ำบูดสามารถลดค่าความสกปรกของน้ำเสียสังเคราะห์ TSS ร้อยละ 59.91 TKN ร้อยละ 58.83 BOD ร้อยละ 70.85

การวิเคราะห์ค่าคุณลักษณะน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบูด มีค่าคุณลักษณะน้ำเสีย pH 6.06 อุณหภูมิ 28 °C TSS 32.33 (mg/L) TKN 12.60 (mg/L) BOD 218.00 (mg/L) จากการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบูดที่ผ่านการบำบัดน้ำเสียโดยระบบบึงประดิษฐ์ตามพารามิเตอร์ที่กำหนด ได้แก่ pH อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD มีค่าความสกปรกเท่ากับ 6.88 28.00 11.33 4.20 และ 63.00 ตามลำดับ พนวิพารามิเตอร์ที่มีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ pH อุณหภูมิ TSS และ TKN พารามิเตอร์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำทึ่งจากโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ BOD และจากการศึกษา พนวิพารามิเตอร์ที่ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบูดสามารถลดค่าความสกปรกของน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำบูด TSS ร้อยละ 64.99 TKN ร้อยละ 66.66 BOD ร้อยละ 71.10

จากการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่า คุณลักษณะน้ำเสียสังเคราะห์และน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด ก่อนเข้าระบบและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ พบร่วมกับค่า pH หลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ ค่าอุณหภูมิก่อน-หลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนค่า pH ก่อนเข้าระบบ อุณหภูมิ TSS TKN และ BOD ก่อนเข้าระบบ และหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์ มีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการทดลอง สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์ เป็นการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด มีประสิทธิภาพในการลดค่า TSS TKN และ BOD ได้ดีเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบูด

5.2 ข้อเสนอแนะ

- 1.) ระบบบำบัดน้ำในบึงประดิษฐ์ควรให้มีการไหลดของน้ำอย่างต่อเนื่อง
- 2.) การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มที่มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียสูงกว่านี้ เพื่อลดระยะเวลาในการบำบัด และมีประสิทธิภาพในการลดค่าความสกปรกมากขึ้น
- 3.) ควรมีการบำบัดน้ำเสียขั้นต้นก่อนการนำมานำบัดด้วยระบบบึงประดิษฐ์ เพื่อให้ปริมาณสารอินทรีย์ในรูป BOD ลดน้อยลง และไม่เกินค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทั้ง

บรรณานุกรม

สุชาดา สังวรวงศ์พนา. 2525. ประสิทธิภาพของบีบีงประดิษฐ์ในการลดค่า COD, Po_4^{3-} SS และ TDS. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พัฒนพงษ์ พองเพชร, จิราวดี วิญญูลักษณ์อุทัย และเชาวาญุทธ พรพิมลเทพ. 2552. ประสิทธิภาพของพุทธรักษาในการนำบัดน้ำเสียชุมชนโดยระบบบีบีงประดิษฐ์ แบบการไหลได้ผิวในแนวตั้ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มั่นศิน ตัณฑุลเวศน์. 2540. มือวิเคราะห์คุณภาพน้ำ. ภาควิชาวิศวกรรมศาสตร์ พิจิตรฯ ชโยปล้มง. 2546. การนำบัดน้ำเสียจากฟาร์มสุกรโดยแบบจำลองบีบีงประดิษฐ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิกาภูด้า ทองเนื้อแข็ง และคณะ. 2545. การศึกษาประสิทธิภาพของการใช้พืชนำในการนำบัดน้ำเสียชุมชน. คณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มงคล ฐานุตตามวงศ์. 2550. การประยุกต์ใช้แบนค์ที่เรียบง่ายที่แสดงในการนำบัดน้ำเสีย โรงงานผลิตนม โดยปฏิกรณ์ชีวภาพแบบมีเมมเบรนจะมีตัว. ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม.

ชูติมาครี วิญญาณ. 2547. เกมีวิเคราะห์พื้นฐาน. กรุงเทพ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมพิพิชัย ค่านทีรวนนิชย์ และคณะ. 2553. คุณภาพน้ำและการจัดการ. ศูนย์เครือค่าย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กฤตชี วงศิต. 2544. การนำบัดน้ำเสียโรงàngมาสัตว์ด้วยพื้นที่ที่มุ่นน้ำประดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหบัณฑิต : สาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

นิพนธ์ ตั้งคณาธุรักษ์และคณะ ตั้งคณา. 2550. หลักการตรวจวิเคราะห์น้ำทางเคมี. สำนักพิมพ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิรยา จินดามณีและสมชชัย ทองคำ. 2549. การศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบนำบัดน้ำเสีย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

นุชนาฎ แสงกล้า. 2552. ประสิทธิภาพการนำบัดน้ำเสียของโรงเรียนด้วยพืช 3 ชนิดในระบบบีบีงประดิษฐ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

จักรพิชญ์ และประสงค์สม. 2544. การนำบัดน้ำเสียด้วยบีบีงประดิษฐ์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ภัทรณินิษฐ์ เปเลี่ยนไชสง. 2555. พืชที่มีคุณสมบัติในการนำบัดน้ำเสีย. สักนักจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายมะยุดิน สมานแэ และคณะ. (2552). แหล่งที่มา: <http://www.budutani.com/budu/cp.html>,

25/01/55

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. พีช. สืบคันจากเว็บไซต์ <http://th.wikipedia.org>

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2549) แหล่งที่มา: <http://www.sri.cmu.ac.th>, 25 กุมภาพันธ์

2555

ภาคผนวก ก

วิธีการวิเคราะห์

1. ความเป็นกรดด่าง (pH)

1.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องวัด pH
2. บีกเกอร์ ขนาด 100 มล.
3. เครื่องกวนแม่เหล็ก (Magnetic Stirrer)

1.2 วิธีการวัด pH

1. หลังจากเปิดเครื่องวัด pH ควรปล่อยให้เครื่องร้อนอย่างน้อย 15 นาที ก่อนใช้งาน
2. ปรับเทียบมาตรฐาน (Standardization) เครื่องให้พร้อมก่อนที่จะวัด pH โดยใช้สารละลายบัฟเฟอร์มาตรฐานที่ทราบค่า pH แน่นอนการเทียบมาตรฐานแบบ 2 จุด (Two Point Standardization) คือ การใช้สารละลายบัฟเฟอร์มาตรฐาน 2 ตัว เป็นตัวเทียบมาตรฐาน โดยการจุ่มอิเล็กโทรดลงในสารละลายบัฟเฟอร์มาตรฐานตัวแรก (มี pH 7) ใช้ปุ่ม Calibrate ปรับค่าให้ได้เท่ากับค่าของสารละลายบัฟเฟอร์ ถ้าจุ่มอิเล็กโทรดค้างน้ำกลั่น ขับด้วยกระดาษนุ่ม ๆ เปา ๆ แล้วจุ่มลงในสารละลายบัฟเฟอร์มาตรฐานตัวที่สอง (มีค่า pH 4 หรือ 10)
3. ตัวอย่างน้ำที่จะนำมารวัด pH ต้องปล่อยให้มีอุณหภูมิคงที่เสียก่อน เช่น ในการวัดที่ตัวอย่างน้ำแข็งเย็นไว้ ต้องนำออกจากตู้เย็น ตั้งทิ้งไว้จนหายเย็น จึงจะนำไปวัด pH เพราะค่า pH จะเปลี่ยนไปตามอุณหภูมิ
4. ก่อนวัด เขย่าตัวอย่างน้ำให้เข้ากันดี เทใส่บีกเกอร์และวางบนเครื่องกวนแม่เหล็ก จุ่มอิเล็กโทรด แล้วเปิดเครื่องกวนให้หมุนเบาๆ (ถ้าไม่มีเครื่องกวนแม่เหล็ก ให้ขยับอิเล็กโทรดเบาๆ) จนตัวเลขแสดงค่า pH หยุดนิ่ง อ่านค่า pH ของตัวอย่างน้ำ
5. เมื่อจะวัดตัวอย่างไปให้ฉีดล้างอิเล็กโทรดด้วยน้ำกลั่นแล้วขับด้วยกระดาษหรือผ้านุ่มๆ แล้วจึงวัดตัวอย่างถัดไป แต่ถ้าจะเดิกวัดหลังจากที่ล้างอิเล็กโทรดด้วยน้ำกลั่นจนสะอาดและชันให้แห้ง แล้วให้แห้งอิเล็กโทรดไว้ในสารละลายที่มีอ่อนมากพอควรและมีฤทธิ์เป็นกรด เช่นสารละลายบัฟเฟอร์ 4 หรือที่ดีที่สุดในน้ำยาสำหรับเก็บรักษาอิเล็กโทรด

2. อุณหภูมิ (Temperature)

2.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เทอร์โมมิเตอร์ชนิดproto
2. กระดาษจดบันทึก

2.2 วิธีการวัด

1. ตรวจสอบว่าเทอร์โมมิเตอร์อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้หรือไม่ โดยตรวจสอบprotoที่อยู่ด้านล่างของกระเบนว่าไม่ถูกอยู่ด้านบน และเส้น proto ไม่ขาดตอน
2. นำเทอร์โมมิเตอร์ไปรักษาอุณหภูมน้ำในแหล่งน้ำที่ต้องการศึกษา กรณีที่เป็นน้ำที่มีความลึกมากกว่า 5 เมตรขึ้นไป ควรวัดอุณหภูมิทั้งที่ระดับผิวน้ำ และพื้นท้องน้ำ ส่วนแหล่งน้ำที่มีความลึก 10 เมตรขึ้นไป ควรวัดอุณหภูมิทั้ง 3 ระดับคือ ระดับผิวน้ำ กลางน้ำ และพื้นท้องน้ำ ส่วนแหล่งน้ำหรือบ่อที่มีขนาดกว้างหรือใหญ่มาก ควรวัดอุณหภูมน้ำหลายจุดแล้วนำค่าที่ได้มาเฉลี่ย จะได้ค่าอุณหภูมิที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
3. การอ่านค่าอุณหภูมิต้องให้protoหยุดการเคลื่อนที่ก่อน บันทึกเวลาที่ทำการวัด ด้วยหน่วยของอุณหภูมิเป็นองศาเซลเซียส ($^{\circ}\text{C}$) ถ้าหากเปลี่ยนหน่วยของอุณหภูมิ เป็นฟาร์เรนไฮน์ ($^{\circ}\text{F}$) สามารถคำนวณได้ดังสูตร

$$^{\circ}\text{C} = \frac{5}{9} (\text{ }^{\circ}\text{F} - 32) \quad \text{or} \quad \text{ }^{\circ}\text{F} = \left(\frac{9}{5} \times ^{\circ}\text{C} \right) + 32$$

3. ของแข็งแขวนลอย (suspended solids : TSS)

3.1 อุปกรณ์และเครื่องมือ

1. กระดาษกรองไนแก้ว GF/C ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 70 mm
2. Bucher's funnel
3. เครื่องกรองดูดพร้อมปืนดูดอากาศ
4. ตู้อบแห้ง (oven)
5. โถดูดความชื้น (desiccator)
6. เครื่องซึ่งละเอียดทศนิยม 4 ตำแหน่ง

3.2 วิธีวิเคราะห์

1. นำกระดาษกรอง GF/C มาซั่งโดยเครื่อง漉เอียง สมูติได้น้ำหนัก = A กรัม
2. วางกระดาษกรองลงบนกรวยบุชเนอร์ (buchner's funnel) ซึ่งต่อเข้ากับเครื่องดูด สามารถใช้ปากคีบที่สะอาด ใช้น้ำกลันนีดล์บันกระดาษกรองให้ทั่ว และเปิดปั๊มดูดอากาศเพื่อให้กระดาษกรองแนบสนิทกับกรอง
3. ปีเปตตัวอย่างน้ำ 50-100 มล. (ปริมาตรที่ใช้ขึ้นกับของแข็ง เช่น ตะไคร้ในน้ำ) ใส่ไปบนกระดาษกรองที่ละน้อยพร้อมกับเปิดปั๊มดูดอากาศพพยายามให้ของแข็งกระจายไปทั่ว กระดาษกรอง
4. ใช้น้ำกลันนีดล์ดึงของแข็งที่ติดอยู่ข้างกรวยจนหมดและรอจนกว่าจะแห้ง แล้วใช้ปากคีบค่อยๆ หยิบกระดาษกรองออกนำไปวางบนภาชนะที่ใส่เดิน (อาจเป็นกระดาษฟอยส์หรือภาชนะอื่นที่เหมาะสม)
5. นำไปอบให้แห้งในตู้อบที่มีอุณหภูมิ 103-105 °C นานประมาณ 1 ชม. ทำให้เย็นใน dessicator เดือนนำไปซั่งน้ำหนัก สมูติได้ = B กรัม
6. ควรทำข้อ 5 ซ้ำๆ ให้น้ำหนักคงที่ หรือจนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักน้อยกว่า 4 %

3.3 การคำนวณ

$$\text{ปริมาณของแข็ง เช่น ตะไคร้ (มก./ลิตร)} = \frac{(B-A) \times 10^6}{ml \ sample}$$

โดยที่ A = น้ำหนักกระดาษกรองก่อนการวิเคราะห์ (กรัม)

B = น้ำหนักกระดาษกรองหลังการวิเคราะห์ (กรัม)

4. โปรต็อกอลรวม (Total Kjeldahl Nitrogen : TKN)

4.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1. เครื่องวัดไฟอีซ
2. บีกเกอร์
3. หลอดเจด้าหล
4. เครื่องย่อยสลาย
5. กระบวนการ
6. บิวเรต

4.2 การวิเคราะห์

1. ตัวอย่างน้ำปริมาตร 100 ml. ใส่ลงใน Kjedahl flask และเติมลูกแก้วหรือกระเบื้องลงไป 3-4 ช้อน
2. เติมน้ำยาบ่อยสลาย (Digestion Reagent) ลงไป 50 ml. และนำไปเข้าเครื่องย่อยที่อุณหภูมิ 200 °C เป็นเวลา 30 นาที
3. เพิ่มอุณหภูมิเป็น 380 °C จากนั้นบ่อยจนกว่าสารสลายที่ได้เป็นสีฟ้าใส และบ่อยต่ออีกประมาณ 20 นาที ปิดเครื่องและทำให้ตัวอย่างเย็น และเติมน้ำลงไป 25 ml.
4. เติม Sodium hydroxide-sodium thiosulfate reagent (NaOH-Na₂S₂O₃) ลงไป 50 ml. และนำไปทำการกลั่น
5. ทำการเก็บ Distillate 250 ml. ด้วย Indicator boric acid solution 50 ml.
6. ไตรเตอร์ทสารละลายที่ได้ด้วย H₂SO₄ 0.02 N จนกระทั่งอินดิเคเตอร์เปลี่ยนเป็นสีม่วงอ่อน (pale lavender) จดปริมาตรที่ใช้
7. ทำการวิเคราะห์ blank โดยใช้น้ำกลั่นแทนน้ำตัวอย่าง และใช้วิธีการเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ตัวอย่าง

4.3 การคำนวณ

$$\text{TKN (mg/l)} = \frac{(A-B) \times 280}{\text{ml of sample}}$$

เมื่อ A = ปริมาณ H₂SO₄ 0.02 N ที่ใช้ไตรเตอร์กับตัวอย่างน้ำ (ml)

B = ปริมาณ H₂SO₄ 0.02 N ที่ใช้ไตรเตอร์กับ Blank (ml)

5. ค่าบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand : BOD)

5.1 เครื่องมือและอุปกรณ์

1. incubation bottles (BOD)
2. air incubator
3. บิวเรต (Burette)
4. กระบอกตวงขนาด 250 ml.
5. ขวดรูปชنمพ์ (Erlenmeyer flask) ขนาด 500 ml.

5.2 การวิเคราะห์

1. การเตรียมน้ำสำหรับเจือจาง

- ตวงน้ำกลั่นให้มากกว่าปริมาณที่จะใช้ 1 ลิตร ใส่ลงในภาชนะที่สะอาด
- เติมสารละลาย ฟอสเฟตบัฟเฟอร์ เมกนีเซียมชัลฟ์ แคลเซียมคลอไรค์

เฟอร์วิคคลอไรค์ โดยเติมสารละลายแต่ละชนิด 1 มิลลิลิตร ต่อน้ำสำหรับใช้เจือจาง 1 ลิตร

- เป้าอากาศที่สะอาด เพื่อเพิ่มปริมาณออกซิเจนในน้ำอย่างน้อย 1 ชั่งโอม

2. การเตรียมตัวอย่างน้ำที่จะวิเคราะห์

- ตัวอย่างน้ำที่เป็นด่างหรือกรดต้องปรับ pH ให้เป็น 6.5-7.5 ด้วยกรด

H_2SO_4 1 N ต่าง NaOH 1 N

-ตัวอย่างน้ำที่มีสารประกอบคลอรินตกค้าง โลหะหนัก หรือสารที่เป็นพิษชนิดอื่นเจือปนอยู่ จะต้องศึกษาและกำจัดเสียก่อน

3. วิธีการทำเจือจาง

-เลือกอัตราส่วนการเจือจางที่คาดว่าจะให้ค่า BOD_5 อยู่ในช่วงที่กำหนดแล้ว เลือกอัตราส่วนที่สูงกว่า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรู้ค่า BOD_5 โดยประมาณก่อน

-เมื่อเลือกปริมาณตัวอย่างได้แล้ว ปิปเปตตัวอย่างตามจำนวนที่เลือกไว้ลง ในขวด BOD ขนาด 300 ml อย่างละ 3 ขวด

-เติมน้ำยาสำหรับใช้เจือจางจนเต็มขวด BOD ต้องระมัดระวังอย่าให้เกิดฟองอากาศ ปิดจุกให้สนิท นำไปเก็บในตู้ Incubator ที่ 20 องศาเซลเซียส 2 ขวด ส่วนขวดที่เหลือนำไปหาค่า DO ทันที เพื่อทราบค่า DO ที่จุดเริ่มต้น

-ทำเช่นเดียวกับข้อ 3.2-3.3 สำหรับเปอร์เซ็นต์ตัวอย่างที่เจือจางที่ต่ำกว่า และสูงกว่าตามลำดับ

4. การหาค่า DO ที่จุดเริ่มต้น (DO_0) ใช้วิธี Azide Modification

5. การเพาะเลี้ยง (Incubation) เพาะเลี้ยงโดยเก็บ 2 ขวด ของแต่ละเปอร์เซ็นต์ ตัวอย่างเจือจางในตู้เย็นมีคุณภาพ 20 ± 1 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 5 วัน จึงนำมาเปรียบเทียบ (DO_5)

6. การควบคุมคุณภาพน้ำเจือจาง รินน้ำกลั่นที่ใช้เจือจางแต่ไม่ได้ใส่น้ำเชื้อลงในขวด BOD 2 ขวด ปิดจุก แล้วเอาขวดหนึ่งเพาะที่ 20 องศาเซลเซียส ส่วนอีกขวดหนึ่งนำไปหาค่า DO ทันที ผลต่างของ DO ที่ได้ไม่ควรเกินกว่า 0.2 มิลลิกรัม/ลิตร และถ้าจะให้ได้ไม่ควรลดเกิน 0.1 มิลลิกรัม/ลิตร

7. การพิจารณาผลเพื่อคำนวณค่า BOD ผลที่น้ำเชื้อถือและจะใช้คำนวณนั้น จะต้องมีค่าปริมาณ DO อย่างน้อย 1 มิลลิกรัม/ลิตร และต้องมีการลดปริมาณ DO ลงไปอย่างน้อย 2 มิลลิกรัม/ลิตร ของตัวอย่างน้ำที่ทำการเจือจากจึงทำให้ค่า BOD_5 ที่คำนวณออกมากถูกต้องที่สุด

5.3 การคำนวณค่า BOD

$$BOD_5(\text{mg/L}) = (D_0 - D_5) \times \text{อัตราเจือจาก}$$

ภาคผนวก ข

แบบเสนอโครงการวิจัย

โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

วิจัยเฉพาะทางสิ่งแวดล้อม (4003001)

1. ชื่อโครงการวิจัย การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์เพื่อบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุญดู

The Application of the Constructed Wetland System for Wastewater Treatment from Budu Process

2. ปีการศึกษา 2557

3. สาขาวิชาที่ทำการวิจัย วิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม)

4. ประวัติผู้วิจัย 4.1 นางสาวซอฟียะห์ ปีไサイ ศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โปรแกรม

วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Miss. Sofeeyah Pisai, Education of Bachelor Degree 4,

Environmental Science, Faculty of Science and Technology,
SongkhlaRajabhat University.

4.2 นางสาวซาบีนะ อับดุลบุตร ศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โปรแกรม

วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Miss. Sapinah Abdulbut, Education of Bachelor Degree 4,

Environmental Science, Faculty of Science and Technology,
SongkhlaRajabhat University.

4.3 นางสาวพกามาศ ไกรน้อย ศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 โปรแกรม

วิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Miss. Phakamat Krainoi, Education of Bachelor Degree 4,

Environmental Science, Faculty of Science and Technology,
SongkhlaRajabhat University.

5. รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย

5.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในสมัยก่อนต่ำบลปัสดะวะ ต่ำบลบางกอก และต่ำบลตะลุบัน เป็นพื้นที่ที่ติดชายทะเลมีบทบาทอย่างมากในการจับปลาสมัยนั้นมีปลาชูชูมีความอุดมสมบูรณ์วิถีชีวิตของชุมชนจะมีอาชีพหลักคือประมงพื้นบ้านขายฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาไม่เกิน 3,000 เมตรใช้เรือขนาดเล็กออกหาปลา มีรายได้ 300-700 บาทต่อคน ชาวประมงเลือกปลาที่สด และปลาที่ได้ขนาดมาจำหน่าย และรับประทานในครัวเรือน ส่วนปลาขนาดเล็กที่ติดหวานและแห้งสามารถเก็บกักไว้ได้ เช่น กุ้ง หอย ฯลฯ ใช้รับประทานอาหารทุกเมือง และสามารถทำเป็นเครื่องปักร่วมกับอาหารตามสูตรไทย เช่น กุ้งเผา ปลาร้า ฯลฯ และเป็นที่นิยมทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเครื่องซุ้รสดังกล่าวในครัวเรือนปลาที่ใช้นิยมใช้คือปลาไส้ตัน เพราะมีขนาดเล็ก เปื่อยเร็ว มีกลิ่นหอม สีสวย รสอร่อย การผลิตน้ำมูกสำหรับรับประทานในครัวเรือน และหมู่บ้าน การผลิตจึงมีปริมาณน้อย ต้องมาน้ำมูกได้รับความนิยมจึงเริ่มผลิตเป็นการค้า ซึ่งชุมชนปัสดะวะมีความสามารถในการหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแปรรูปขั้นกว้างในชุมชนในการผลิตน้ำมูกอย่างแพร่หลาย (นายดิน สามاءและคณะ, 2552)

โรงงานที่ผลิตน้ำมูกส่วนใหญ่มีขนาดการผลิตที่ไม่ถูกสุ่ลักษณะและก่อแนวโน้มที่จะมีโอกาสปนเปื้อนอันตรายต่างๆ ได้แก่ อันตรายทางเคมี เช่น โลหะหนัก และอันตรายทางกายภาพ เช่น เศษปุนซีเมนต์ นอกจากนี้ยังมีโอกาสปนเปื้อนจากสัตว์นำโรค และสภาพแวดล้อมที่สกปรกทำให้เกิดความเสี่ยงจากอันตรายที่มองไม่เห็นอีกมากมาย จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน จากการปล่อยน้ำที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการบำบัดก่อนปล่อยสู่แหล่งน้ำจันท์ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ น้ำที่ปล่อยออกมาน้ำมูกนี้มีความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมของคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำ จากระบวนการผลิตน้ำมูก ทำให้คนในชุมชนและชุมชนรอบข้างไม่สามารถใช้น้ำในการอุปโภค บริโภคได้ และสัตว์น้ำในแหล่งน้ำมีปริมาณลดลงจากน้ำเสียคั่งค่า

จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้คนพื้นที่มีความสนใจในการบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูกโดยประยุกต์ใช้บึงประดิษฐ์ เนื่องจากเป็นการบำบัดโดยอาศัยระบบธรรมชาติและเป็นระบบที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและดูแลรักษาต่ำ นอกจากนี้การติดตั้งและการดำเนินการไม่จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความชำนาญ

5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- เพื่อประยุกต์ใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ในการบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูก
- เพื่อศึกษาประสิทธิภาพระบบบึงประดิษฐ์ในการบำบัดน้ำเสียจากการกระบวนการผลิตน้ำมูก

5.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพการนำบัดน้ำเสียระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ต่ำปัตรคุณ ผักตบชวา และขอก
2. สามารถลดปริมาณสารอินทรีของแม่น้ำเพื่อความปลอดภัย และสารอาหารที่ปนเปื้อนในน้ำเสียจากการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ
3. สามารถนำความรู้พื้นฐานไปใช้พัฒนาระบวนการนำบัดน้ำเสียโดยการใช้ระบบบึงประดิษฐ์ในอนาคต

5.4 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

น้ำ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตน้ำถูกนำมาใช้ในการอุปโภค บริโภค และน้ำเมื่อใช้แล้วก็จะถูกปล่อยทึ่งออกสู่แหล่งน้ำธรรมชาติอีกรังหนึ่ง ระบบหมุนเวียนดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น เมื่อถูกนำมาใช้ในครัวเรือนการเกษตร และการอุตสาหกรรมในอัตราสูง และถูกปล่อยทึ่งลงสู่แหล่งน้ำในลักษณะของน้ำเสียที่มีปริมาณมากเกินจีดความสามารถที่แหล่งน้ำธรรมชาติจะปรับตัวได้ทัน ทำให้แหล่งน้ำมีคุณภาพแegrave;ลงและในที่สุดก็กลายเป็นน้ำเน่าเสียสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในน้ำก็ไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้

5.4.1 น้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำเสีย

น้ำเสีย จัดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปัญหาเกี่ยวกับอันตรายทางด้านจุลินทรีย์น้อย เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณเกลือสูง ซึ่งช่วยป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคได้ ทำให้คุณลักษณะน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการระบายน้ำเสียที่ไม่ถูกสุขาลักษณะ และก่อให้เกิดการปนเปื้อนจากอันตรายต่างๆ เช่น อันตรายทางด้านเคมี และอันตรายทางด้านกายภาพ นอกจากนี้ยังมีโอกาสปนเปื้อนจากสัตว์นำโรค และสภาพแวดล้อมที่สกปรก ทำให้เกิดความเสี่ยงจากอันตรายที่มองไม่เห็นปัญหาที่พบมีดังต่อไปนี้

1. โรงงานและบริเวณภายในโรงงานอยู่ใกล้แหล่งต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนลงไปในแหล่งน้ำ ก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของสัตว์นำโรคต่างๆ

2. พื้นรอบโรงงานหลายแห่งเป็นดิน และบางแห่งเป็นพื้นปูนที่มีการสึกกร่อนของปูน เป็นหลุมเป็นบ่อ หากมีการทำความสะอาดที่ไม่เพียงพออาจเกิดการหมักหมมของเศษปูน ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียได้

3. บริเวณผสมและบรรจุน้ำเสียมักเป็นอาคารเปิดโล่ง สร้างด้วยวัสดุที่ไม่คงทน แตกหรือผุกร่อนได้ง่าย เศษวัสดุอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำได้

4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เช่น ปั๊มน้ำเสีย เครื่องบรรจุ มีสนิม และไม่มีการทำความสะอาด เศษสนิมอาจเกิดการปนเปื้อนในแหล่งน้ำได้

โรงงานผลิตน้ำเสียส่วนใหญ่ยังเป็นลักษณะโรงงานเก่า มีการดำเนินกิจกรรมมาเป็นระยะเวลานาน และผู้ผลิตมักคิดว่าเป็นอาหารพื้นบ้านกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน จึงไม่ค่อยใส่ใจในเรื่องความสะอาดและสุขอนามัย ทำให้พบปัญหาที่สำคัญคือ บ่อหมักไม่มีฝาปิด หรือฝาปิดชำรุด ไม่มีการซ่อมแซม การบรรจุไม่ถูกสุขาลักษณะ การล้างขวดไม่ถูกวิธี งานนี้มีการปฏิบัติไม่ถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบริเวณ

โรงงานการผลิต เช่น การปล่อยน้ำเสียจากการผลิตน้ำมูลลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้แหล่งน้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลให้ชุมชนบริเวณใกล้เคียง ไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ ดังนั้นหากผู้ผลิตมีการปรับปรุงตามแนวทางที่ถูกต้องจะช่วยให้สภาพของโรงงานน้ำมูลดีขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนที่พักอาศัยบริเวณใกล้เคียงไม่เกิดผลกระทบเรื่องทัศนียภาพและการเกษตร และที่สำคัญผลิตภัณฑ์น้ำมูลจะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคมากขึ้น และยังเป็นช่องทางในการส่งสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้นด้วย

5.4.2 การบำบัดน้ำเสียโดยใช้บึงประดิษฐ์

บึงประดิษฐ์ เป็นระบบบำบัดน้ำเสียที่อาศัยกระบวนการทางธรรมชาติกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ปรับปรุงคุณภาพน้ำทึบที่ผ่านการบำบัดแล้ว แต่ต้องการลดปริมาณในโตรเรน และฟอสฟอรัสก่อนระบายน้ำออกสู่แหล่งรับน้ำทึบ นอกจากนี้ระบบบึงประดิษฐ์ยังสามารถใช้เป็นระบบบำบัดน้ำเสียในขั้นที่ 2 (Secondary Treatment) สำหรับบำบัดน้ำเสียจากชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งข้อดีของระบบนี้ คือ ไม่ซับซ้อนและไม่ต้องใช้เทคโนโลยีในการบำบัดสูง

5.4.3 ประเภทของบึงประดิษฐ์

แบ่งออกตามลักษณะการไหลของน้ำออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. บึงประดิษฐ์แบบน้ำหนึ่นอพิวติน (Free Water Surface System, FWS) ระบบนี้ประกอบด้วยร่องน้ำด้านล่างเคลือบด้วยวัสดุที่ทำจากคินเนียบหรือวัสดุทางด้านธารณีวิทยาทึบที่สร้างขึ้นและมีอยู่ตามธรรมชาติเพื่อป้องกันการร่วงซึมของน้ำมีดินหรือวัสดุตัวกลางอื่นๆ เป็นที่ยึดเกาะของรากพืชโดยที่ความลึกระดับหนึ่งน้ำจะไหลอยู่เหนือพิวตินหรือชั้นกรองถ้าการระบายน้ำเข้าระบบเป็นไปอย่างสม่ำเสมอและมีน้ำไหลอย่างช้าๆ ผ่านกั้งก้านของพืชที่แผ่กระจายอยู่ทั่วไปในระบบจะทำให้เกิดการไหลของน้ำตามกันบึงประดิษฐ์แบบน้ำหนึ่นอพิวตินแตกต่างกันไปตามชนิดที่พืชที่ใช้ดังนี้

(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549)

- แบบน้ำไหลหนึ่นอพิวตินโดยใช้พืชรากเกาะดิน (Emergent Plant) เช่น กกแฟรงก์ปดาษ
- แบบน้ำไหลหนึ่นอพิวตินโดยใช้พืชที่ล่องน้ำ (Free-Floating Macrophyte) เช่น จอกผักตบชวา
- แบบน้ำไหลหนึ่นอพิวตินโดยใช้พืชอยู่ใต้น้ำ (Submerged Macrophyte) เช่น พืชประเภทสาหร่าย

2. บึงประดิษฐ์แบบน้ำไหลใต้พิวติน (Subsurface Flow System, SFS) ประกอบด้วยร่องน้ำยาวที่มีดินทินบดหรือกรวดเป็นตัวกลางให้รากพืชยึดเกาะและเจริญเติบโตความหนาของชั้นตัวกลางประมาณ 60-70 ซม. ด้านล่างคดคิวน้ำด้วยคินเนียบหรือวัสดุสังเคราะห์กันซึมเช่นแผ่นโพลีเอธิลีนเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำรั่วซึมออกจากบ่อพืชน้ำที่ใช้ เช่น หญ้าป่า (Typha spp.), กก (Scirpus spp.) หรือต้นอ้อ (Phragmites spp.) โดยที่บ่อมีความลักษณะเชิง 1- 3 ดังนั้นระดับน้ำที่ไหลเข้าบึงจะผ่านบริเวณรากของพืชทำให้เกิดเป็นกระบวนการบำบัดด้วยการกรองการดูดซึมการตกรอกอนและการย่อยสลายด้วยชลินทรีย์และในบริเวณท้าย

น้ำจะมีท่อเพื่อทำหน้าที่รวบรวมและรับน้ำออกจากระบบบริเวณใต้ชั้นตัวกรองจะอิ่มตัวด้วยน้ำตลอดเวลา ซึ่งจะทำให้เกิดสภาวะไร้อากาศ (Anaerobic) ขึ้นบึงประดิษฐ์แบบน้ำได้ผ่านตัวกรองเป็น 2 ระบบ ดังนี้

2.1 การไอลตามแนวราบ (Horizontal Subsurface Flow) ประกอบด้วยบึงที่ปูดด้วยพืชโผล่พื้นน้ำ ด้านล่างคือวัสดุกันซึมตัวกลางที่ใช้ในระบบอาจเป็นดินกรวดหรือทรายน้ำเสียจะถูกปล่อยออกจากท่ออย่างช้าๆตามแนวโน้มผ่านชั้นหินจนกระทั้งถึงทางน้ำออกในระหว่างการไอลผ่านชั้นรากพืชจะเกิดกระบวนการบำบัดสารให้ลดน้อยลงได้โดยบวนการทำงานกายภาพ เช่นการปล่อยให้ตกลงบนและกรองสารอินทรีย์ทางบวนการทำงานชีวภาพ

2.2 การไอลตามแนวตั้ง (Vertical Subsurface Flow) ประกอบด้วยชั้นกรวดและปูดด้วยทรายปูด ด้วยต้นพืชโผล่พื้นน้ำเสียจะอยู่ในแนวดิ่งลงสู่พื้นของระบบบึงประดิษฐ์และที่ก้นบึงจะเป็นที่กักเก็บน้ำเป็นการเติมออกซิเจนไปสู่พื้นของระบบบึงประดิษฐ์ในช่วงน้ำแห้งอากาศจะแทรกเข้ามาพรุนของดินและเมื่อทำการสูบน้ำเข้าอากาศจะถูกผลักออกจากรูพรุนของตัวกลางทำให้น้ำเสียที่ถูกปล่อยเข้าระบบจะได้รับปริมาณออกซิเจนที่เพิ่มขึ้น

(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549)

2.3 บึงประดิษฐ์แบบผสมผสาน (Hybrid systems) เป็นการนำเอาบึงประดิษฐ์แบบ Free Water Surface System (FWS) กับแบบ Subsurface Flow System (SFS) มาต่ออนุกรมหรือต่อขนานกันเนื่องจาก การใช้บึงแบบ SFS อย่างเดียวพบว่ามีการเกิดปฏิกิริยาในคริฟิเคลชันได้น้อยกว่าบึงแบบ FSF จึงมีการนำเอา บึงประดิษฐ์มาผสมผสานกันเพราบึงแบบ FSF มีความสามารถในการถ่ายเทออกซิเจนสูงบำบัดสารอินทรีย์ได้ดีและการของของแข็งแขวนคลอยได้ดีกว่าบึงประดิษฐ์แบบ SFS แต่ถ้ามีปริมาณของแข็งแขวนคลอยมากจะทำให้เกิดการสะสมและอุดตันจึงมีการนำบึงแบบ SFS มาใช้ร่วมกันเพื่อทำการตักตะกอนของแข็งแขวนคลอย บางส่วนออกจากน้ำ

5.4.4 หลักการทำงานของบึงประดิษฐ์

บึงประดิษฐ์ เป็นการออกแบบระบบทางวิศวกรรมเพื่อเลียนแบบสภาพพื้นที่ชั่มน้ำตามธรรมชาติ และใช้บวนการทำงานทางธรรมชาติในการบำบัดและพื้นฟูน้ำเสียให้ใช้ประโยชน์ได้ใช้พืช คิน หิน เป็นพื้นที่ในการยึดเกาะของจุลินทรีย์เพื่อช่วยในการบำบัดน้ำเสียด้วยกระบวนการทางกายภาพ ชีวภาพ และเคมี โดยเมื่อน้ำเสียไหลเข้าบึงประดิษฐ์ส่วนต้น สารอินทรีย์ส่วนหนึ่งจะตกลงบนชั้นรากพืชที่ก้นบึงและถูกย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ ส่วนสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำจะถูกกำจัดโดยจุลินทรีย์ที่เกาะติดอยู่กับพืชที่ชั้นกรวด และจุลินทรีย์ที่แขวนคลอยอยู่ในน้ำ รวมถึงการนำไปใช้โดยพืช (จกราพิชญ์ และประสงค์สม, 2544)

กลไกการบำบัด

บึงประดิษฐ์ สามารถลดค่าบีโอดี กำจัดสารแขวนลอย โลหะหนัก และเชื้อโรคจากน้ำเสีย helyophilic ได้ในปริมาณสูง โดยมีกลไกการบำบัด 3 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการทางกายภาพ ได้แก่ การตกรอกอน ซึ่งตกรอกอนแขวนลอยจะถูกดักโดยพืช เป็นส่วนใหญ่ วิธีนี้ สามารถกำจัดสารแขวนลอย สารอินทรี ในโตรเจน และฟอสฟอรัส

2. กระบวนการทางเคมี ได้แก่ การดูดซับ การแยกเปลี่ยน ไอออนบนผิวของพืชและการตกรอกอนทางเคมี

3. กระบวนการทางชีวภาพ ได้แก่ การย่อยสารประกอบอินทรี โดยจุลินทรี และกระบวนการล่า โดยเกิดการกินกันเองของจุลินทรีต่าง ๆ เป็นกระบวนการกำจัดเชื้อโรคอย่างหนึ่ง

กลไกการบำบัดน้ำเสียของบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอน

บึงประดิษฐ์สามารถลดค่าสารอินทรี, ของแข็งแขวนลอย ในโตรเจนฟอสฟอรัส โลหะหนักและเชื้อโรคต่างๆ ได้ด้วยกลไกพื้นฐานที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ การตกรอกอนการดูดซับการย่อยสารอินทรี และสารอาหารด้วยจุลินทรี และการดูดซึมสารต่างๆ เข้าไปในพืชโดยมีกลไกต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอย (Suspended solids)

โดยทั่วไปกระบวนการที่ใช้ในการกำจัดสารแขวนลอยคือการตกรอกอนการกรองการย่อยสลายโดยจุลินทรี และการดูดติดผิวทางเคมี สำหรับการกำจัดของแข็งแขวนลอยที่เกิดขึ้นอย่างได้ผลในบึงประดิษฐ์ทั้ง 2 แบบนี้ คือ FWS และ SFS ส่วนใหญ่จะถูกกรองออกและตกรอกอนในช่วง 2-3 เมตร แรก หลังจากที่น้ำเสียไหลผ่านช่องทางน้ำเข้ามาสู่ระบบซึ่งจะขึ้นอยู่กับความนิ่งและความลึกของระดับน้ำด้วยในการควบคุมการกระจายน้ำเสียเข้าสู่ระบบด้วยการติดตั้งท่อกระจายน้ำนั้นสามารถควบคุมความเร็วในการไหลของน้ำให้ลดลง โดยปกติแล้วความเร็วในการไหลจะต่ำกว่า 0.3 เมตร/วินาทีซึ่งช่วยในการกำจัดของแข็งแขวนลอยและช่วยลดภาระของเสียที่เข้ามาในระบบ ได้นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันไม่ให้สภาวะไร้อากาศ (Anoxic Condition) เกิดขึ้นที่ส่วนต้นของช่องทางการไหลของน้ำอีกด้วย

2. กลไกการกำจัดสารอินทรี (Organic compounds)

สารอินทรีในน้ำเสียส่วนใหญ่ที่เป็นของแข็งจะตกรอกอน ส่วนสารอินทรีที่ละลายน้ำ จะถูกย่อยสลายโดยจุลินทรี สำหรับกระบวนการตกรอกอนของสารอินทรีที่เป็นของแข็งสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วในบึงประดิษฐ์ทุกแบบ และจะขึ้นอยู่กับความนิ่งของน้ำในกรณีที่เป็นบึงประดิษฐ์แบบ FWS ส่วนในบึงประดิษฐ์แบบ SFS นั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณตกรอกอนที่เหมาะสมอยู่ในชั้นกรองและอัตราการซึมของน้ำผ่านชั้นกรองหลักในการกำจัดบีโอดีในบึงประดิษฐ์แบบ FWS ขึ้นอยู่กับอัตราการเจริญเติบโตของจุลินทรี ในระบบและแหล่งออกซิเจนที่จะใช้ในปฏิกิริยา การกำจัดของเสียโดยจุลินทรี ซึ่งได้มาส่วนหนึ่งจากการ

แพร่ของออกซิเจนจากบรรยากาศลงมาสู่ผิวน้ำ (Reaeration) และปริมาณออกซิเจนที่จะถูกดำเนินการผ่านไปยังส่วนรากของพืช

3. กลไกการกำจัดในโตรเจน (Nitrogen)

โดยส่วนใหญ่แล้วในโตรเจนจะถูกกำจัดด้วยกลไกการเกิดปฏิกิริยาในตริฟิเคลชั่น (Nitrification) และดีไนตริฟิเคชั่น(Denitrification) ส่วนกลไกอื่นๆในการกำจัดในโตรเจน เช่น การคุตซึม ในโตรเจนเข้าไปในพืชและการระเหยของในโตรเจนในรูปของเอมโมเนียสามารถกำจัดในโตรเจนได้ไม่มากนักเมื่อเทียบกับกลไกแรกในระบบบึงประดิษฐ์ส่วนมากจะพบในโตรเจนในรูปของเอมโมเนียน ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) ซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนรูปไปเป็นก๊าซเอมโมเนีย (NH_3) ในสภาพที่มีพื้นที่และอุณหภูมิสูงกระบวนการเปลี่ยนสารอินทรีย์ในโตรเจน (Organicnitrogen) ไปเป็นเอมโมเนียในโตรเจน ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) เป็นขั้นตอนแรกของการย่อยสลายสารอินทรีย์ในโตรเจนจากนั้นจะเกิดกระบวนการในตริฟิเคลชั่น (Nitrification) ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนเอมโมเนียในโตรเจน ($\text{NH}_4^+ - \text{N}$) ไปเป็นไนเตรทในโตรเจน ($\text{NO}_3^- - \text{N}$) โดยมีไนโตรที่ในโตรเจน ($\text{NO}_2^- - \text{N}$) เป็นสารที่อยู่ระหว่างการเกิดปฏิกิริยาบีปฏิกิริยาในตริฟิเคลชั่น จะเกิดในน้ำหรือดินที่มีออกซิเจนเพียงพอ (Aerobic) ซึ่งจะรวมถึงบริเวณรอบๆรากพืชด้วยแต่ถ้าระบบอยู่ในสภาพที่ไร้อากาศหรือออกซิเจน (Anoxic) กระบวนการต่อไนตริฟิเคชั่น (Denitrification) จะเกิดขึ้นและในเตρท์ในโตรเจน ($\text{NO}_3^- - \text{N}$) จะถูกเปลี่ยนไปเป็นไนโตรที่ในโตรเจน ($\text{NO}_2^- - \text{N}$) และก๊าซในโตรเจน (N_2) ในที่สุด

กลไกการนำบัดน้ำเสียของบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวดิ่ง

1. กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอย(Suspended solids) และสารอินทรีย์ (Organiccompounds)

กลไกการกำจัดของแข็งแขวนลอยและสารอินทรีย์ของบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวดิ่งจะมีลักษณะเดียวกันกับในบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอนกัลว่าคือของแข็งแขวนลอยและสารอินทรีย์จะถูกกรองและย่อยสลายภายใต้แรงน้ำที่พัดพาไว้ในชั้นกรองแต่จะพบว่ากระบวนการในการกำจัดสารอินทรีย์ของการนำบัดในแนวดิ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าการนำบัดในแนวอนกัลว่าเนื่องมาจากน้ำเสียในระบบนำบัดในแนวดิ่งจะมีการกระจายตัวได้ทั่วผิวน้ำของบึงทำให้สามารถใช้ชั้นกรองในการนำบัดอย่างเต็มที่

2. กลไกการกำจัดในโตรเจน (Nitrogen)

ในโตรเจนจะถูกกำจัดด้วยกลไกการเกิดปฏิกิริยาในตริฟิเคลชั่นและดีไนตริฟิเคชั่น เช่นเดียวกับระบบบึงประดิษฐ์ที่มีการไหลของน้ำในแนวอนกัลว่าจะดำเนินการนำบัดในแนวดิ่ง คือ การมีปฏิกิริยาในตริฟิเคลชั่นและดีไนตริฟิเคชั่นเกิดขึ้นอย่างชัดเจน โดยในช่วงแรกเป็นการนำบัดแบบในตริฟิเคลชั่นจากนั้นจะเกิดการนำบัดแบบดีไนตริฟิเคชั่นซึ่งจะสังเกตได้จากปริมาณไนเตรทที่เพิ่มสูงขึ้น

5.4.5 พืชในบึงประดิษฐ์

พืชในระบบทำน้ำที่เป็นตัวกลางให้จุลินทรีย์บีดเกาะแผลเปลี่ยนก้าซอกรากจากบรรยายกาศสู่รากพืช (Root-zone) ทั้งยังช่วยให้แสงแดดครบทุกพิวน้ำหน้อยลง ซึ่งถือเป็นการป้องกันการเจริญเติบโตของสาหร่าย (Algae) ในน้ำทางอ้อม เนื่องจากพืชสามารถนำสารอาหารในน้ำเสียไปใช้ได้เพียงเล็กน้อยซึ่งไม่มีหน้าที่หลักในการย่อยสลายและคุ้มครองอาหาร

พืชโผล่เหนือน้ำ (Emergent plant) เป็นพืชที่มีรากเจริญอยู่ในดินใต้น้ำไปและดอกชูขึ้นเหนือน้ำซึ่งแต่ละชนิดก็เติบโตได้ที่ระดับน้ำต่างๆ กันตัวอย่างของพืชประเภทนี้ได้แก่บัวชนิดต่างๆ กันบางชนิดและกระเจาญปูนเป็นต้นพืชชนิดนี้เป็นพืชที่นิยมใช้ในระบบบึงประดิษฐ์เนื่องจากเป็นพืชที่สามารถปรับตัวและทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดีและสามารถปลูกได้ทั้งในพื้นที่ชั่มน้ำและพื้นที่น้ำท่วมคุณสมบัติพิเศษของพืชประเภทนี้คือส่วนใบที่อยู่เหนือน้ำสามารถนำหรือลำเลียงออกซิเจนจากชั้นบรรยายกาศไปยังส่วนรากพืชได้ส่งผลทำให้ชั้นกรองในบริเวณที่รากพืชบีดเกาะไม่เกิดสภาพไร้อากาศ

พืชลอยน้ำ (Floating plant) เป็นไม้ที่สามารถปรับตัวให้เจริญเติบโตในน้ำและลอยอยู่ได้ หรือมีบางส่วนของต้นโผล่ขึ้นเหนือน้ำ ทั้งในน้ำตื้น หรือลึกเป็นเมตร โดยลำต้นมีลักษณะโป่งพอง ภายในกลวงใบแผ่นแบน หรือมีรากที่เปลี่ยนเป็นนวมรอบๆ ต้น และมีรากผอยคละเบียดอยู่ใต้น้ำของพืชประเภทนี้ได้แก่ กอก แทน กระเจา ผักตบชวา ผักบุ้ง ผักแ้วน จากหุบน้ำ เป็นต้น

5.4.6 หน้าที่ของพืชในบึงประดิษฐ์

หน้าที่หลักของพืชในบึงประดิษฐ์คือการลำเลียงออกซิเจน ระบบ rakพืชในบึงประดิษฐ์จะเจริญเติบโตอยู่ในชั้นดินหรือแทรกตัวเข้าไปในชั้นกรองที่ระดับต่ำกว่าพื้นพิภพประมาณ 50 – 150 ซม. โดยออกซิเจนจากบรรยายกาศจะถ่ายเทเข้าสู่พืชทางใบและลำเลียงออกซิเจนซึ่งใช้หลักการแพร่ (Diffusion) และการไหลดพาของอากาศ (Convective) ลงไปยังระบบ rakทำให้สามารถลำเลียงออกซิเจนได้ดีกว่าการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียว (ศุภษา, 2544)

5.4.7 หลักการทำงานของพืช

ราก หรือลำต้นของพืชที่อยู่ในน้ำช่วยดูดซับ (up take) สารพิษและสารอาหาร เป็นพื้นพิวให้จุลินทรีย์อาศัยและเจริญเติบโต เป็นตัวกลางในการกรอง และดูดซับตะกอน และของแข็งที่ลอดอยู่ในน้ำ ทำให้ความเข้มของแสงแดดที่ส่องลงสู่พิวน้ำลดลง ดังนั้นจึงช่วยป้องกันการเจริญเติบโตของสาหร่ายที่อยู่ในน้ำ

ก้าน ลำต้น หรือใบที่อยู่เหนือน้ำช่วยลดผล (effect) ของลมที่มีต่อน้ำ เช่น การพัดและการทำให้ตะกอนที่จมอยู่ขึ้นมา ทำให้การส่องผ่านของก้าซอและความร้อนระหว่างบรรยายกาศของน้ำลดลง (Stowell et.al, 1981)

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุชาดา สังวรวงศ์พนา (2543) ได้ศึกษาประสิทธิภาพในการลดค่า ซีโอดี (COD) , พอกเพตม ฟอสฟอรัส ($\text{PO}_4^{3-} - \text{P}$) , สารแขวนลอย(SS) และสารที่ละลายน้ำได้ทั้งหมด (TDS) ของระบบบำบัดน้ำเสียแบบบึงประดิษฐ์ในการบำบัดน้ำเสียจากอาคารเรียนที่ 7 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีค่าระดับค่าสตาร์เท่ากับ 0.01 ลบ.ม./ตร.ม./วัน(HRT1), 0.03 ลบ.ม./ตร.ม./วัน(HRT2) และ 0.05 ลบ.ม./ตร.ม./วัน(HRT3) ตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการลดค่า COD ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT3 เท่ากับ 72.76% และใน HRT2 ต่ำที่สุด เท่ากับ 61.94% ประสิทธิภาพในการลดค่า($\text{PO}_4^{3-} - \text{P}$)ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT1 เท่ากับ 79.63% และใน HRT3 ต่ำที่สุด เท่ากับ 71.38% ประสิทธิภาพในการลดค่า SS ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT3 เท่ากับ 51.92% และใน HRT1 ต่ำที่สุด เท่ากับ 43.88% และประสิทธิภาพในการลดค่า TDS ของบึงประดิษฐ์มากที่สุดใน HRT1 เท่ากับ 30.17% และใน HRT2 ต่ำที่สุด เท่ากับ 23.45%

พิจตรา ชัยปัณณ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียฟาร์มสุกรโดยบึงประดิษฐ์ และเพื่อหาแบบจำลองทางคณิตศาสตร์การกำจัด BOD ของบึงประดิษฐ์โดยใช้น้ำเสียฟาร์มสุกรที่ผ่านการบำบัดขึ้นต้นจากบ่อหนึ่ง และ ได้ทำการศึกษานึงประดิษฐ์โดยใช้พืช 2 ชนิด คือ กกกลม (*Cyperuscorymbosus*Rottb.) และ ขุปถ่าย (*Typhaangstifolia* Linn.) ที่เวลา กักพักชลศาสตร์ 4-27 วัน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการกำจัด TSS อยู่ในช่วง 70-97 TKN อยู่ในช่วง 72-96% COD และ BOD อยู่ในช่วง 64-92% TP อยู่ในช่วง 39-81% และ Total Coliform Bacteria อยู่ในช่วง 52-85% ซึ่งจากการวิจัยได้ค่าคงที่ F ของบึงประดิษฐ์กกกลมและบึงประดิษฐ์ขุปถ่ายเท่ากับ 0.463 และ 0.566 ตามลำดับ และค่า KT ของบึงประดิษฐ์กกกลมและบึงประดิษฐ์ขุปถ่ายเท่ากับ 0.00012 และ 0.00020 ตามลำดับ โดยสามารถใช้ค่าคงที่ดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อบึงประดิษฐ์มีเวลา กักพักชลศาสตร์อยู่ในช่วง 4-27 วัน

พิรยา จินดามณีและสมชัย ทองคำ (2549) การศึกษาแนวทางการปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียกรณีศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา โดยเก็บตัวอย่างน้ำมิวเคราะห์คุณลักษณะทางกายภาพและเคมีโดยทำการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสีย 10 พารามิเตอร์ ผลจากการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำพบว่ามีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมๆ โดยค่าเป็นกรด-ด่าง (pH) เฉลี่ย 7.08 อุณหภูมิเฉลี่ย 28.25 องศาเซลเซียส ค่าความนำไฟฟ้าเฉลี่ย 470.50 ไมโครซีเมนต์ต่อเซนติเมตร ค่าความชุ่มน้ำเฉลี่ย 16.40 เอ็นทีพี ค่าปริมาณของเชิงแขวนลอยทั้งหมด (TSS) เฉลี่ย 17.63 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าในไตรเจน (TKN) เฉลี่ย 17.83 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าความสกปรกของน้ำ (BOD) เฉลี่ย 15.38 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าฟอสเฟต (TP) เฉลี่ย 0.24 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) เฉลี่ย 1.71 มิลลิกรัมต่อลิตร ส่วนค่าที่ไม่ผ่านคือ ค่า BOD ตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กำหนดค่า BOD ไม่เกิน 20 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่า TKN ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นบริเวณที่มีพืชน้ำต่างๆ ขึ้นมาก ประกอบกับน้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมของนักศึกษาหรือพัก ทำให้ปริมาณในไตรเจนสูง

และพารามิเตอร์ที่มีความสำคัญต่อจุลินทรีย์ในการเจริญเติบโตคือ ของแข็งแขวนลอยหั้งหมด (TSS) เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสังขลา ส่งผลให้จุลินทรีย์ย่อยสลายสารอินทรีย์ได้น้อยทำให้น้ำมีตะกอนมาก

พัฒนาพงษ์ พองเพชร และคณะ (2552) การศึกษาประสิทธิภาพของพุทธรักษาในการบำบัดน้ำเสียชุมชนโดยระบบบึงประดิษฐ์แบบการไหลใต้ผิวดินเป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ภายใต้สภาพการณ์ธรรมชาติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความหนาแน่นของพุทธรักษาที่ต่างกัน มีผลต่อประสิทธิภาพการกำจัดค่า SS, TKN และ BOD และการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตของพืชหรือไม่โดยใช้น้ำเสียชุมชนที่ยังไม่ได้ผ่านการบำบัด นำมาผ่านการคัดไขมันและตอกตะกอนก่อนเข้าระบบบึงประดิษฐ์แบบการไหลใต้ผิวดิน โดยตัวกลางที่ใช้ได้แก่ตัวกลางทรายปูนหิน โดยแบ่งการทดลองเป็น 3 ถัง ถังแรกเป็นถังควบคุม ถังที่ 2 ปลูกพุทธรักษาจำนวน 10 ต้น/ตารางเมตร และถังที่ 3 ปลูกพุทธรักษาจำนวน 20 ต้น/ตารางเมตร ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Kruskal-Wallis k-Sample Test ผลการวิจัยพบว่า ถังที่มีความหนาแน่นของพุทธรักษาที่ต่างกันสามารถกำจัดค่า SS, BOD ไม่แตกต่างกัน แต่ถังที่มีความหนาแน่นของพุทธรักษา 20 ต้น สามารถกำจัดค่า TKN ได้ดีกว่าถังที่มีความหนาแน่นพุทธรักษา 10 ต้น และถังควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความถังที่มีหนาแน่นของพุทธรักษา 20 ต้น/ตารางเมตร สามารถกำจัดค่า SS TKN และ BOD ได้สูงสุด 98.5%, 99.0%, 90.7% ตามลำดับ และถังที่ปลูกพุทธรักษาสามารถเจริญเติบโตได้ในการทดลอง โดยมีความสูงเฉลี่ย ก่อนการทดลอง 50-60 เซนติเมตร และหลังการทดลอง 150-165 เซนติเมตร สำหรับจำนวนใบ เมื่อเริ่มต้นมีจำนวนในประมาณ 3-4 ใบ และเมื่อสิ้นสุดการทดลองมีจำนวนใบประมาณ 6-8 ใบ โดยหน่วยการทดลองที่มีต้นพุทธรักษามีการเจริญโตไม่แตกต่างกัน

กฤตชี วงศ์สุตติ (2552) การศึกษาโดยทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียของพืชทั้งสองพันว่า น้ำเสียโรงฆ่าสัตว์ที่เข้าสู่ระบบมีค่าความสกปรกสูงมากระบบที่ใช้พืชทั้งสองจึงมีความสามารถในการบำบัดน้ำเสียโดยรวมใกล้เคียงกัน ระบบมีความสามารถในการกำจัด COD ประมาณ 97% และพืชทั้งสองมีความสามารถในการกำจัดสารอาหารไม่แตกต่างกัน คือ มีความสามารถในการกำจัด N เท่ากับ 90% ส่วนความสามารถในการกำจัด P เท่ากับ 92 %

นุชนาฎ แสงกล้า (2552) การศึกษาประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียพบว่าในสัปดาห์ที่ 3-8 น้ำทึบที่ผ่านการบำบัดด้วย กอกสามเหลี่ยม อะเมซอน และตาลปีตรถาย มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำสูง วัดได้ค่า BOD เฉลี่ย 94.69 95.31 และ 95.28 ตามลำดับ TSS วัดได้เฉลี่ยร้อยละ 78.09 85.52 และ 89.64 ตามลำดับ ปริมาณไนเตรตวัดได้เฉลี่ย ร้อยละ 86.26 80.43 และ 54.35 ตามลำดับ ปริมาณไขมันวัดได้เฉลี่ย

ร้อยละ 69.19 58.92 และ 74.0 ตามลำดับ แสดงว่า พืชทั้งสามชนิดสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียในโรงเรียนได้

5.6 ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

ตัวแปรต้น ระบบบึงประดิษฐ์ (талป์ตรุษี, พักตบชวา, จอก)

ตัวแปรตาม ประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสีย

ตัวแปรควบคุม คุณลักษณะน้ำเสียที่ใช้ในการวิจัย

5.7 สมมุติฐาน

ระบบบึงประดิษฐ์ที่ใช้ talp'ptrusie, paktabchawa และ jok มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำบุญคูประมาณร้อยละ 50-60

5.8 นิยามปฏิบัติการ

น้ำเสีย หมายถึง ของเสียที่อยู่ในสภาพเป็นของเหลวรวมทั้งสารที่ปนเปื้อนอยู่ในของเหลวทั้งน้ำ

น้ำบุญคู หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประรูป จากปลาทะเล นับเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดค้นขึ้นมา เพื่อใช้ เป็นวิธีการเก็บรักษาทรัพยากร ซึ่งเป็นวัตถุคุณ ให้สามารถเก็บไว้บริโภค ได้ยาวนาน ชาวบ้านจึง นำไป มาคุกเกลือ หมักไว้รับประทาน

ระบบบึงประดิษฐ์ หมายถึง ระบบบำบัดน้ำเสียที่อาศัยกระบวนการทางธรรมชาติ

บึงประดิษฐ์แบบผสมผสาน (Hybrid systems) เป็นการนำเอาบึงประดิษฐ์แบบ Free Water Surface System (FWS) กับแบบ Subsurface Flow System (SFS) มาต่ออนุกรมหรือต่อขนานกัน เนื่องจากการใช้บึงแบบ SFS อย่างเดียวพบว่ามีการเกิดปฏิกิริยาในตระพิเศษนั้นได้น้อยกว่าบึงแบบ FWS จึงมีการนำเอาบึงประดิษฐ์มาผสมผสานกันเพราบึงแบบ FWS (สุชาดา, 2548)

พักตบชวา (Water Hyacinth) หมายถึง พืชน้ำล้มลุกอาชญาหลายต่อ มีลำต้นสั้นแตกใบเป็นกอคลอยไปตามน้ำ มีไหล ซึ่งเกิดตามชอกใบแล้วเจริญเป็นต้นอ่อนที่ปลายไหล

talp'ptrusie (Limnocharisflava (L.) Buch.) หมายถึง พืชล้มลุกอาชญาหลายต่อ ขอบขี้นในที่น้ำตื้นๆ ต้นเป็นเหง้าขนาดเล็กอยู่ใต้ดินสั่งใบขี้นมาเหนือน้ำ ก้านใบยาวเป็นเหลี่ยมอวบใหญ่ตัวใบแบบมีขีดจำกัด ใบใหญ่เป็นรูปไข่หรือรูปปีกมีฐานใบเป็นรูปหัวใจออกสีเหลือง

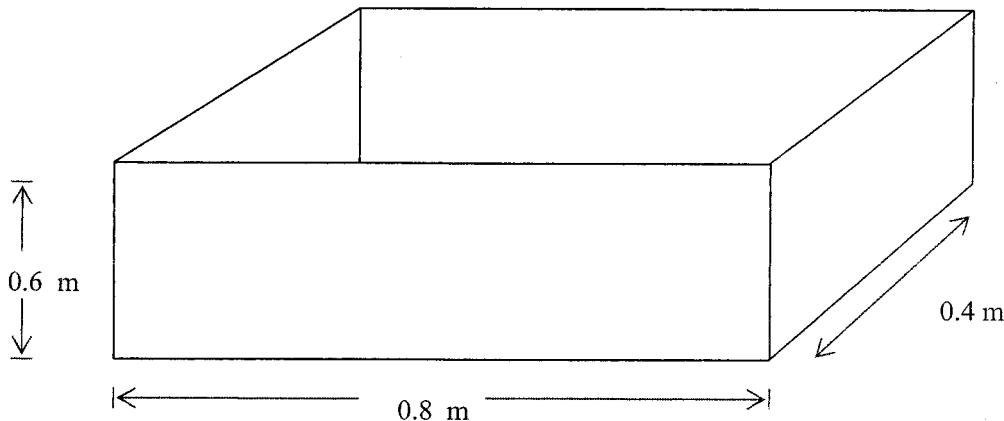
5.9 ระเบียบวิธีการวิจัย

การสร้างแบบจำลองระบบบึงประดิษฐ์มีการจัดเตรียมพื้นที่ที่จะใช้ปลูกในระบบบึงประดิษฐ์เพื่อช่วยในการบำบัดน้ำเสีย มีการดำเนินการไปพร้อมกับการก่อสร้างระบบบึงประดิษฐ์พื้นที่นำมาใช้ในระบบบึงประดิษฐ์ได้แก่ ตานปัตรถายผักตบชวาและจาก เป็นพืชที่สามารถหาได้จากพื้นที่ชุมชนตามธรรมชาติทั่วไป เช่น พื้นที่ที่มีการขุดคืนออกและปล่อยให้รกร้างมีน้ำท่วมขัง คุณภาพน้ำข้างถนน และหนองน้ำ เป็นต้น

- ศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียจากการวนการผลิตน้ำบุบ โดยทำการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำเสีย ดังนี้

ค่าพารามิเตอร์	หน่วย	วิธีการวิเคราะห์
อุณหภูมิ	°C	เทอร์โมมิเตอร์
pH	-	เครื่อง pH meter เปแบบ electrometric
BOD	mg /L	โดยวิธี Azide Modification
TKN	mg /L	วิธี Micro kjeldahl method
SS	mg /L	กรองผ่านกระดาษกรองไยแก้วและทำให้แห้งที่อุณหภูมิ 103-105 องศาเซลเซียส

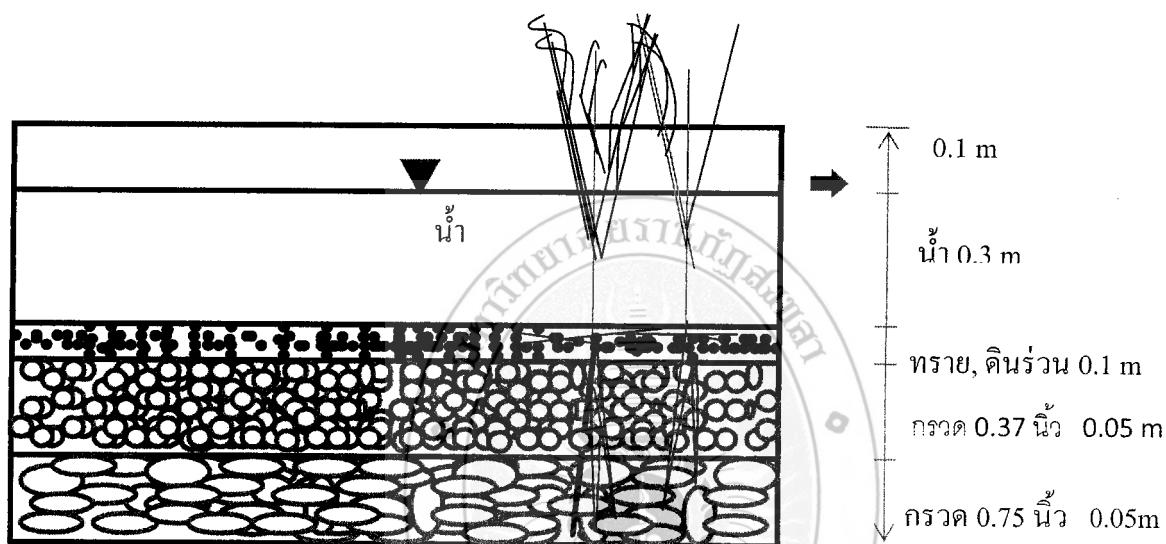
- จากการศึกษาคุณลักษณะน้ำเสียในข้อ 1 นำมาใช้ในการจัดทำน้ำเสียสังเคราะห์ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่างน้ำเสียเพื่อใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียต่อไป
- การสร้างบ่อทดลองด้วยกระถาง จำนวน 3 บ่อ ได้แก่ บ่อที่ 1 และบ่อที่ 2 และบ่อที่ 3 แต่ละบ่อ มีความกว้าง 0.4 เมตร ยาว 0.8 เมตร และลึก 0.6 เมตร ดังแสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 บ่อทดลองบ่อที่ 1 บ่อที่ 2 และบ่อที่ 3

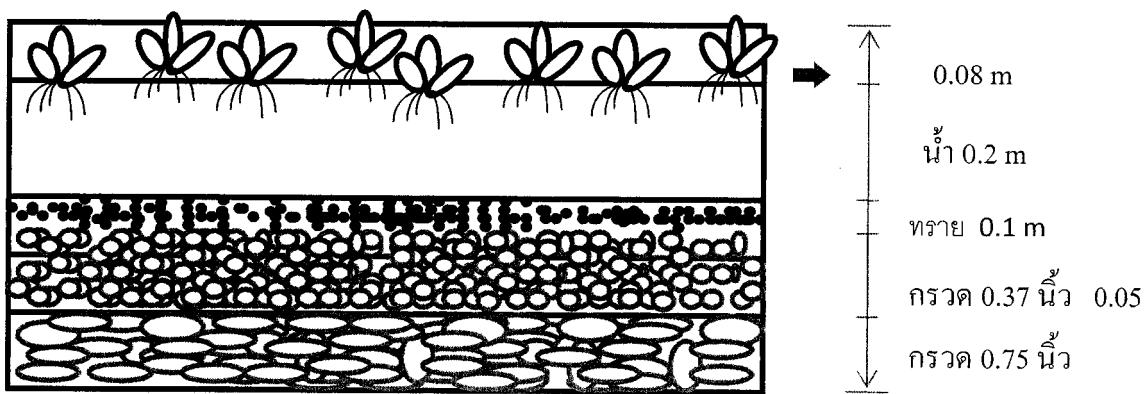
สร้างระบบบึงประดิษฐ์ ดังกล่าว 3 บ่อต่อเรียงกันเป็นระบบ โดยมีการทำงานต่อเนื่องกัน ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1. ส่วนแรก (บ่อที่ 1) ใช้ระยะเวลาในการบำบัด 14 วัน เป็นส่วนที่มีการปลูกต้นตาลปัตรคาย เพื่อช่วยในการกรอง และตัดกอนของสารแخวนโดยและสารอินทรีย์ที่ตัดกอนได้ทำให้สามารถช่วยกำจัดสารแขวนโดย และสารอินทรีย์ได้บางส่วน เป็นการลดสารแขวนโดย และค่าบีโอดีได้ส่วนหนึ่งรูปแบบโครงสร้างของบ่อ มีลักษณะ ดังภาพที่ 3.2

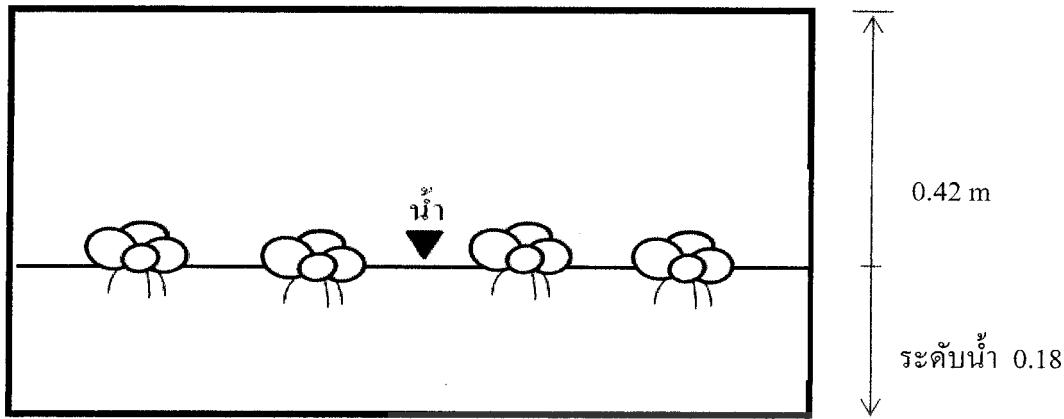
ภาพที่ 3.2 ภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 1

2. ส่วนที่สอง (บ่อที่ 2) ใช้ระยะเวลากรักเก็บ 7 วัน เป็นส่วนที่ปลูกต้นผักตบชาช่อง เป็นการเพิ่มออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ทำให้จุลินทรีย์ชนิดที่ใช้ออกซิเจนย่อยสารอินทรีย์ที่ละลายน้ำได้ เป็นการลดค่าบีโอดีในน้ำเสีย รูปแบบโครงสร้างของบ่อ มีลักษณะ ดังภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 ภาพตัดขวางของบึงประดิษฐ์ บ่อที่ 2

3. ส่วนที่สาม (บ่อที่ 3) ใช้ระยะเวลาในการกักเก็บ 7 วัน เป็นส่วนที่ใช้จอก เพื่อช่วยกรองสารแขวนลอยที่ยังเหลืออยู่ ซึ่งสามารถลดสารอาหารจำพวกสารประกลอนในโตรเรนได้รูปแบบโครงสร้างของบ่อ มีลักษณะ ดังภาพที่ 3.4

ภาพที่ 3.4 ภาพตัดขวางของบ่อประดิษฐ์ บ่อที่ 3

การเตรียมตัวอย่างพืช

พืชที่ใช้ในการทดลองมี 3 ชนิดคือ ยันกัน ได้แก่ ตาลปัตรถ่าย ผักตะบูชา และจอก

ตาลปัตรถ่าย

1. เตรียมพื้นที่สำหรับอนุบาลท่อนพันธุ์ ซึ่งอาจใช้แปลงขนาดเล็กๆ ที่ได้หรือใช้ถุงพลาสติกสีดำ ขนาด 8 นิ้ว พร้อมทั้งใส่ดินเนินหรือก้อนหางเหลวลงไป

2. ถอนหรือขุดต้นพืชที่จะใช้ทำ ท่อนพันธุ์จากแหล่งพันธุ์ที่จัดหาไว้

3. เลือกต้นอ่อนของตาลปัตรถ่าย (ต้นสูงประมาณ 30 เซนติเมตร) ไม่มีคอกมีระบบரากสมบูรณ์

4. นำไปปักชำลงในพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้

5. ดูแลรักษาเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อให้ต้นพืชปรับสภาพตนเองก่อนการนำไปปลูกในบ่อทดลองที่ 1

การปลูกพืช

1. เติมน้ำใส่ในบ่อทดลองที่ 1 เพื่อให้เนื้อดินในบ่อเกิดความชุ่มชื้น และนิ่มจะได้ปลูกพืชได้สะดวก

2. ทำการปลูกพืชที่เตรียมไว้ลงบ่อทดลองให้มีระยะห่างระหว่างเดา เท่ากับ 20 เซนติเมตร เท่ากับ 11 ต้น

3. ดูแลด้วยการใช้น้ำสียเพื่อให้พืชที่ปลูกไว้รับตัว 1 สัปดาห์ ก่อนการนำปั้น้ำสีย

ผักตบชวา, จอก

1. เตรียมพื้นที่สำหรับการอนุบาลผักตบชวาและจอก ซึ่งใช้อ่างน้ำในการอนุบาลพันธุ์พืชโดยปลูกในน้ำประปาแทนน้ำเสียก่อน 2-3 สัปดาห์
2. เลือกใช้ผักตบชวาและจอกรุนที่ 2 ระยะเดินโถ (อายุ 1-4 สัปดาห์)
3. นำผักตบชวาและจอกไปปลูกในบ่อทคลองที่ 2 และบ่อทคลองที่ 3 ที่จัดเตรียมไว้ตามลำดับ

การปลูกพืช

1. ทำการปลูกผักตบชวาที่เตรียมไว้ในบ่อทคลองที่ 2 จำนวน 12 ต้น และจอกในบ่อทคลองที่ 3 จำนวน 20 ต้น
2. คุณภาพการใช้น้ำเสียเพื่อให้พืชที่ปลูกไว้ปรับตัว 1 สัปดาห์ ก่อนการนำบัดน้ำเสีย

4. ทดสอบประสิทธิภาพของระบบบึงประดิษฐ์

ทดสอบประสิทธิภาพของระบบบึงประดิษฐ์โดยการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำเสียก่อนและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำทึบของโรงงานอุตสาหกรรม โดยการวิเคราะห์คุณลักษณะน้ำเสีย ดังนี้ อุณหภูมิ ความเป็นกรด-ด่าง (pH) บีโอดี (BOD) ในไนโตรเจน (TKN) ของแข็งแขวนลอย (SS)

5.10 การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะน้ำเสียก่อนและหลังออกจากระบบบึงประดิษฐ์โดยใช้ T-Test ที่ระดับนัยสำคัญ 95%

5.11 ระยะเวลาการทำวิจัย

การประยุกต์ใช้ระบบบึงประดิษฐ์ในการนำบัดน้ำเสียจากกระบวนการผลิตน้ำมันดู ได้เริ่มต้นทำการศึกษามาตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2556 จนถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2557

แผนกรดำเนินงานตลอดโครงการ

5.12 สถานที่ทำการวิจัย

ทำการทดลองและวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำในห้องปฏิบัติการ ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสตูล โดยทำแบบจำลองระบบบึงประดิษฐ์ขึ้นมา

5.13 งบประมาณค่าใช้จ่ายตลอดโครงการ

ค่าอุปกรณ์	7,000	บาท
ค่าเดินทาง	1000	บาท
ค่าจัดทำรายงาน	300	บาท
รวม	8,300	บาท

